

Standardi 2.4

Asiakkaan tunteminen - rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen

Määräykset ja ohjeet

Miten luet standardia

Standardi on aihealueittainen määräysten ja ohjeiden kokonaisuus, joka velvoittaa tai ohjaa valvottavia ja muita rahoitusmarkkinoilla toimivia, osoittaa valvojan tavoitteena olevan laatutason ja näkemyksen hyvästä menettelytavasta sekä perustelee sääntelyä.

Standardissa esitetyt päivämäärät:

- **Annettu**
Finanssivalvonta on tehnyt päätöksen ko. kappaleen antamisesta.
- **Voimaan**
Kappale on astunut voimaan.

Standardin jokaisella kappaleella on oma marginaali-merkintänsä:

- **Normi:** Viittaus voimassa olevaan lain tai asetuksen säännökseen.
- **Sitova:** Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuutensa nojalla antama velvoittava määräys valvottavalle tai muulle rahoitusmarkkinoilla toimivalle.
- **Suositus:** Finanssivalvonnan suositusluonteinen toimintaohje valvottavalle tai muulle rahoitusmarkkinoilla toimivalle.
- **Soveltamisohje/-esimerkki:** Normiin, Sitovaan tai Suositukseen liittyvä käytännön soveltamisohje tai – esimerkki. Viittaus Finanssivalvonnan standardiin tai standardin osaan. Katso viereinen esimerkki.
- **Perustelu:** Avaa sääntelyn ja säännösten tarkoitusta, tavoitteita ja taustaa.

Finanssivalvonnan standardit ovat luettavissa osoitteessa www.finanssivalvonta.fi.

SISÄLLYSLUETTELO

1	Soveltaminen	5
2	Tavoitteet ja rakenne	7
3	Kansainvälinen viitekehys	8
4	Normiperusta	9
4.1	EY-lainsäädäntö	9
4.2	Suomen lainsäädäntö	9
4.3	Finanssivalvonnan sääntely	11
5	Asiakkaan tunteminen	12
5.1	Yleiset periaatteet	12
5.1.1	<i>Riskiperusteinen lähestymistapa</i>	13
5.2	Toiminnan organisointi	16
5.2.1	<i>Sisäiset ohjeet ja henkilökunnan koulutus</i>	17
5.3	Asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen	18
5.3.1	<i>Tunnistamis- ja todentamismenetelmiä</i>	21
5.3.2	<i>Ulkoistaminen sekä asiamiehen ja kolmannen osapuolen käyttäminen</i>	22
5.3.3	<i>Todentamisasiakirjat</i>	23
5.4	Asiakkaan tuntemistietojen hankkiminen	25
5.5	Tehostettu asiakkaan tunteminen	26
5.5.1	<i>Asiakkaalla tai liiketoimella liittymäkohta tiettyihin valtioihin</i>	27

5.5.2	<i>Etätunnistaminen</i>	28
5.5.3	<i>Kirjeenvaihtajapankki- tai vastaava liikesuhde</i>	28
5.5.4	<i>Liikesuhde pöytälaatikkopankin (shell bank) kanssa</i>	30
5.5.5	<i>Poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö</i>	30
5.6	Yksinkertaistettu asiakkaan tunteminen	31
5.7	Tuntemistietojen dokumentointi ja säilyttäminen	33
5.8	Jatkuvan seurannan järjestäminen	35
5.8.1	<i>Maksajantietoasetus</i>	36
5.8.2	<i>Kansainväliset finanssipakotteet</i>	37
5.9	Selonotto - ja ilmoitusvelvollisuuden noudattaminen	39
6	Määritelmät	43
7	Kumotut standardit ja ohjeet	46
8	Standardin muutoshistoria	47
9	Lisätiedot	49

1

SOVELTAMINEN

Annettu: xx.xx.2015
Voimaan: xx.xx.2015

(1) Tämän standardin lukuja 1-5 sovelletaan seuraaviin yhteisöihin ja luonnolisiin henkilöihin:

1. luottolaitokset ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvat rahoituslaitokset,
2. sijoituspalveluyritykset ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvat rahoituslaitokset,
3. rahastoyhtiöt ja säilytysyhteisöt,
4. vaihtoehtorahastojen hoitajat, säilytysyhteisöt ja erityiset säilytysyhteisöt,
5. arvopaperikeskus,
6. tilinhoitajat
7. maksulaitokset,
8. vakuutusyhtiöt,
9. vakuutusyhdistykset,
10. työeläkevakuutusyhtiöt,
11. vakuutusedustajat,
12. maksulaitoslain 7 ja 7a §:issä tarkoitettut henkilöt ja
13. ulkomaisten luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten, rahastoyhtiöiden, ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajien, vakuutusyhtiöiden ja maksulaitosten Suomessa sijaitsevat sivuliikkeet.

Annettu: xx.xx.2015
Voimaan: xx.xx.2015

(2) Asiakkaan tuntemista koskevassa standardin luvussa 5 sitoviksi merkityt kappaleet ovat Finanssivalvonnan sitovia määräyksiä edellä kappaleessa (1) kohdissa 1. - 8. luetelluille tahoille. Luvun 5 riskienhallintaa koskevat sitovat kappaleet (15), (19), (50), (51), (52), (57), (71), (86), (89), (92), (95), (104) ja (115) velvoittavat myös edellä kappaleessa (1) kohdan 9. - 10. tarkoitettuja tahoja. Finanssivalvonnan tässä standardissa antamat soveltamisohjeet soveltuvat myös 11. - 13. kohdissa tarkoitetuille tahoille. Lisäksi Finanssivalvonta suosittelee, että kohdissa 11. - 13. tarkoitettut tahot järjestäisivät toimintansa standardin luvussa 5 sitoviksi merkittyjen kappaleiden mukaisesti.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(3) Tässä standardissa käytetään yleisnimitystä "valvottava" edellä kappaleessa (1) mainituista tahoista, ellei erikseen muuta todeta.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(4) Jäljempänä tässä standardissa käsite rahanpesun estäminen ja selvittäminen kattaa myös terrorismin rahoittamisen estämisen ja selvittämisen, ellei erikseen muuta todeta.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(5) Edellä kappaleessa 1 lueteltujen ulkomaisten yhteisöjen Suomessa toimivien sivuliikkeiden tulee noudattaa isäntävaltion eli Suomen säännöksiä asiakkaan tuntemisesta sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä. Finanssivalvonnalla ei ole oikeutta antaa Suomessa sijaitseville ulkomaisille sivuliikkeille sitovia määräyksiä, joten niiden osalta tätä standardia sovelletaan suosituksena.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(6) Niihin rahoitus-, vakuutus- ja maksupalvelujen tarjoajiin, jotka tarjoavat palveluita ulkomailta Suomeen ilman kiinteää toimipaikkaa Suomessa, ei sovelleta Suomen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja selvittämistä koskevaa sääntelyä, vaan niiden kotivaltioiden sääntelyä. Ongelmatilanteissa nämä palveluja rajan yli tarjoavat yhteisöt voivat ottaa yhteyttä keskusrikospoliisin yhteydessä toimivaan rahanpesun selvittelykeskukseen tai Finanssivalvontaan.

Annettu : 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(7) Kaikki Finanssivalvonnan valvottavat ovat velvollisia noudattamaan lakia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä (rahampesulaki). Valvottavat voivat toteuttaa asiakkaan tuntemiseen sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen liittyvät velvoitteensa ja riskienhallinnan omaan toimintaansa soveltuvilla käytännön ratkaisuilla. Soveltamisalan piiriin kuuluvien valvottavien toiminnot vaihtelevat mm. toimintojen laajuuden, valvottavan organisaation ja asiakasrakenteen sekä palveluiden laadun ja jakelukanavien suhteen.

2

TAVOITTEET JA RAKENNE

*Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010*

(1) Standardin lukujen 1 - 5 tavoitteena on antaa määräyksiä ja ohjeita Finanssivalvonnan valvottaville asiakkaan tuntemiseen sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen liittyvien säännösten noudattamisesta.

*Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010*

(2) Luvussa 5 käsitellään asiakkaan tuntemiseen sekä asiakassuhteiden riskienhallintaan liittyviä keskeisiä velvoitteita. Standardilla Finanssivalvonta pyrkii antamaan määräyksiä ja ohjeita valvottavien asiakassuhteisiin liittyvän riskienhallinnan järjestämisestä sekä huolellisten ja yhtenäisten menettelytapojen noudattamisesta finanssimarkkinoilla.

*Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010*

(3) Standardiin ei kuitenkaan sisälly yksityiskohtaisia määräyksiä ja ohjeita aihealueen sääntelyn kaikista velvoitteista, joten valvottavilla tulee lisäksi olla omaan toimintaansa soveltuvat sisäiset ohjeet. Finanssivalvonta pitää kannattavina valvottavia edustavien järjestöjen hankkeita kehittää jäsentensä yhtenäisiä menettelytapoja.

*Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010*

(4) Finanssivalvonnalla on lakiin perustuva velvollisuus valvoa, että sen valvottavat noudattavat rahanpesulakiin perustuvia velvoitteitaan. Finanssivalvonta pyrkii toimimaan yhteistyössä muiden kotimaisten ja ulkomaisten viranomaisten kanssa ja seuraamaan aktiivisesti tämän aihealueen kansainvälistä kehitystä.

3

KANSAINVÄLINEN VIITEKEHYS

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(1) Luvun 5 valmistelussa on otettu huomioon mm. seuraavat suositukset:

Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF):

- The Forty Recommendations (2003)
- Special Recommendations on Terrorist Financing (2004)
- Guidance on the Risk-Based Approach to Combating Money Laundering and Terrorist Financing, High Level Principles and Procedures (2007)
- Guidance on the Risk-Based Approach to Combating Money Laundering and Terrorist Financing, High Level Principles for the Life Insurance Sector (2009)

Basel Banking Committee on Banking Supervision (BCBS):

- Customer due diligence for banks (2001)
- Consolidated Know-Your-Customer Risk Management (2003)

International Organisation of Securities Commissions (IOSCO):

- Principles on Client Identification and Beneficial Ownership for the Securities Industry (2004)
- Anti-Money Laundering Guidelines for Collective Investment Schemes (2005)

International Association of Insurance Supervisors:

- Guidance Paper on Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism (2004)

Wolfsberg Anti-Money Laundering Principles:

- Wolfsberg AML Principles on Private Banking (2002)
- Wolfsberg AML Principles for Correspondent Banking (2002)
- Guidance on a Risk Based Approach for Managing Money Laundering Risks (2006)
- Wolfsberg Statement - Anti-Money Laundering Guidance for Mutual Funds and Other Pooled Investment Vehicles (2006)
- Statement on AML Screening, Monitoring and Searching (2009)
- The Wolfsberg Trade Finance Principles (2009)

4

NORMI PERUSTA

4.1 EY-lainsäädäntö

Annettu 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(1) Asiakkaan tuntemista sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämistä koskeva kansallinen lainsäädäntö perustuu seuraaviin direktiiveihin ja asetuksiin:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesutarkoituksiin sekä terrorismin rahoitukseen 2005/60/EY EUVL L 309/15, 25.11.2005 (jäljempänä rahanpesudirektiivi)
- Komission direktiivi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY täytäntöönpanotoimenpiteistä "poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön" määritelmän sekä yksinkertaistettuja asiakkaan tuntemismenettelyjä sekä satunnaisesti tai hyvin rajoitetusti harjoitetun rahoitustoiminnan perusteella myönnettyjä poikkeuksia koskevien teknisten perusteiden osalta 2006/70/EY (jäljempänä Komission täytäntöönpanodirektiivi) EUVL L 214/29, 4.8.2006
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus maksajaa koskevien tietojen toimittamisesta varainsiirtojen mukana 1781/2006/EY EUVL L345/1, 8.12.2006 (jäljempänä maksajantietoasetus)

4.2 Suomen lainsäädäntö

Annettu: xx.xx.2015
Voimaan: xx.xx.2015

(2) Asiakkaan tuntemiseen (luku 5) liittyvät keskeiset kansalliset säännökset ovat seuraavat:

- laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä (503/2008, jälj. rahanpesulaki tai ResL)
- valtioneuvoston asetus rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä (616/2008, jälj. rahanpesuasetus tai ResA)
- valtioneuvoston asetus eräisiin rahoitussopimuksiin liittyvästä yksinkertaistetusta asiakkaan tuntemismenettelystä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä ja selvittämisessä (1204/2011)

- sisäasiainministeriön päätös Euroopan talousalueeseen kuulumattomista valtioista ja alueista, joiden rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämistä ja selvittämistä koskevat säännökset täyttävät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa säädetyt edellytykset (156/2012)
- valtioneuvoston päätös valtioista ja alueista, joiden rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämistä ja selvittämistä koskevat säännökset eivät vastaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa tarkoitettuja kansainvälisiä velvoitteita (1022/2010, jälj. VNP 1022/2010)
- laki luottolaitostoinnasta (610/2014, jälj. LLL) 15 luku 18§
- sijoituspalvelulaki (747/2012 jälj. SipaL) 12 luku 3§
- sijoitusrahastolaki (48/1999, jälj. SRL) 144 §
- laki arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta (749/2012, jälj. AOJSL) 8 luku 4§
- maksulaitoslaki (297/2010, jälj. MLL) 39 §
- vakuutusyhtiölaki (521/2008, jälj. VYL) 6 luku 13§
- laki työeläkevakuutusyhtiöistä 1 luku 1 § 3 momentti
- laki vaihtoehtorahastojen hoitajista (162/2014) 12 luku 8§
- valtiovarainministeriön asetus luottolaitoksen, ulkomaisen luottolaitoksen Suomessa olevan sivuliikkeen ja talletuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisön toimilupahakemukseen sekä sivuliikkeen perustamista ulkomaille koskevaan hakemukseen liitettävistä selvityksistä (1128/2011), 16 §
- valtiovarainministeriön asetus sijoituspalveluyrityksen toimilupahakemukseen, kolmannen maan sijoituspalveluyrityksen sivuliikkeen toimilupahakemukseen sekä sijoituspalveluyrityksen sivuliikkeen perustamista kolmanteen maahan koskevaan lupahakemukseen liitettävistä selvityksistä (1024/2012), 13 §
- valtiovarainministeriön asetus rahastoyhtiön ja säilytisyhteisön toimilupahakemukseen, kolmannen maan rahastoyhtiön Suomessa olevan sivuliikkeen toimilupahakemukseen sekä sivuliikkeen perustamista ulkomaille koskevaan lupahakemukseen liitettävistä selvityksistä (147/2012), 12§
- valtiovarainministeriön asetus vaihtoehtorahastojen hoitajien sekä erityisen säilytisyhteisön toimilupahakemukseen liitettävistä selvityksistä (227/2014), 13 §
- rikoslain (1889/39, jälj. RL) 32 luvun 6 - 10 § (rahanpesurikokset)
- rikoslain 34 a luvun 5 § (terrorismin rahoittaminen)
- rikoslain 46 luvun 1 - 3 § (säännöstelyrikokset, mm. finanssipakotteet)
- luottotietolaki (527/2007) 19 § 2 momentti 7 kohta ja 30 §
- laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (617/2009, jälj. tunnistuslaki)
- henkilötietolaki (523/1999)

4.3 Finanssivalvonnan sääntely

Annettu: xx.xx.2015
Voimaan: xx.xx.2015

(3) Finanssivalvonnan oikeus antaa määräyksiä asiakkaan tuntemisessa noudatettavista menettelytavoista sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja selvittämiseen liittyvästä riskienhallinnasta perustuu seuraaviin säännöksiin:

- luottolaitostoiminnasta annettu laki 15 luku 18 §,
- vakuutusyhtiölaki 6 luku 21 § 4 kohta,
- laki työeläkevakuutusyhtiöistä 1 luku 1 § 3 momentti,
- sijoituspalvelulaki 12 luku 3 §,
- sijoitusrahastolaki 144 §,
- arvo-osuusjärjestelmästä ja selvitystoiminnasta annettu laki 8 luku 14 § 2 kohta,
- vakuutusyhdistyslaki (1250/1987) 10 luku 4a §
- maksulaitoslaki (297/2009) 39 § ja
- laki vaihtoehtorahastojen hoitajista (162/2014) 12 luku 10§

5

ASIAKKAAN TUNTEMINEN

5.1 Yleiset periaatteet

Perustelu

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(1) Asiakkaan tunteminen (customer due diligence, CDD) on rahanpesulain keskeinen velvoite. Se tarkoittaa, että valvottava tunnistaa ja tuntee asiakkaansa ja tämän toiminnan laadun ja laajuuden. Asiakkaan tuntemiseen sisältyvät kaikki ne menettelyt, joilla valvottava varmistuu asiakkaan oikeasta henkilöllisyydestä sekä siitä, että se tuntee asiakkaansa toimintaa ja taustoja niin laajasti kuin asiakassuhde edellyttää. Rahanpesulaki edellyttää, että valvottava mitoittaa näiden menettelyjen laajuuden riskiarviointiin pohjautuen.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(2) Pääsääntö on, että valvottavalla ei saa olla tunnistamattomia (anonyymeja) asiakkaita¹. Valvottavalla on oikeus kieltäytyä ottamasta asiakkaaksi tahoa, joka ei anna tietoja itsestään tai toiminnastaan tai jonka koko, toimipaikka tai toiminnan luonne eivät vastaa valvottavan liiketoimintastrategiaa. Jos esimerkiksi asiakassuhde tai asiakkaan toimeksianto muodostaa tavanomaista suuremman riskin rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen näkökulmasta, valvottavan ei tarvitse aloittaa asiakassuhdetta tai suorittaa liiketoimintaa. Lainsäädännössä on määritelty tiettyjä palveluja², joiden tarjoamisesta valvottava voi kieltäytyä vain painavasta perusteesta. Yksi painava peruste on esimerkiksi se, ettei valvottava voi tunnistaa asiakasta luotettavasti.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(3) Valvottavalla tulee olla riittävät riskienhallintajärjestelmät, joiden avulla se voi arvioida asiakkaista toiminnalleen aiheutuvia riskejä³. Asiakkaan tuntemiseen liittyvien menettelyjen sekä väärinkäytösten estämiseen liittyvän riskienhallinnan ei tarvitse muodostaa valvottavan muusta liiketoiminnasta irrallista kokonaisuutta, vaan se voi sisältyä valvottavan yleiseen riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan.

Soveltamisohje/-esimerkki

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(4) Riskiperusteinen lähestymistapa asiakkaan tuntemisessa tarkoittaa, että valvottava suhteuttaa asiakkaan tuntemista koskevat toimenpiteensä asiakkaille tarjottavien palveluiden sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen

¹ ks. ResL 6.2 ja 7 § 1 mom

² ks. LLL 15 luku 6§ ja AOJSL 6 luku 8 § 4 mom

³ ks. ResL 6 § 3 mom

muodostamiin riskeihin⁴. Valvottavan tulee kohdistaa tehostettuja tuntemismenettelyjä/toimenpiteitä sellaisiin asiakassuhteisiin, liiketoimiin ja palveluihin, joihin se arvioi liittyvän normaalia enemmän väärinkäytösriskejä, kuten rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen liittyviä riskejä. Sellaisissa asiakassuhteissa, joiden valvottava perustellusti arvioi sisältävän vain vähän tai ei lainkaan rahanpesu- ja/tai terrorismin rahoittamisriskejä, se voi noudattaa normaalia huolellisuutta. Lisäksi rahanpesulaki mahdollistaa tietyissä tilanteissa yksinkertaistetun asiakkaantuntemismenettelyn.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(5) Asiakkaan tuntemisen osa-alueita ovat⁵:

- asiakkaan ja asiakkaan edustajan tunnistaminen (identifiointi),
- asiakkaan henkilöllisyyden todentaminen (verifiointi),
- asiakkaan edustajan henkilöllisyyden todentaminen tarvittaessa,
- tosiasiallisen edunsaajan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen tarvittaessa,
- tietojen hankkiminen liikesuhteen tarkoituksesta ja laadusta (tietojen hankkiminen asiakkuudesta),
- tietojen dokumentointi ja säilyttäminen määrääjän,
- liiketoimien ja asiakassuhteiden jatkuvan seurannan järjestäminen riskiperusteisesti ja
- selonottovelvollisuuden noudattaminen.

5.1.1 Riskiperusteinen lähestymistapa**Soveltamisohje**

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(6) Riskiperusteinen lähestymistapa⁶ tarkoittaa, että valvottava luo omaan toimintaansa soveltuvat ja riskeihin suhteutetut menetelmät asiakkaan tuntemiseen sekä riittävät riskienhallintamenetelmät väärinkäytösten sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen. Tätä tarkoitusta varten valvottavan tulee kartoittaa mm. asiakkaisiinsa, tuotteisiinsa, palveluihinsa, jakelukanaviinsa ja teknologian kehitykseen liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskit sekä laatia toimintamallit näiden riskien rajoittamiseksi.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(7) Riskienhallintamenetelmien kehittämisen tavoitteena on, että valvottava

- tunnistaa omiin asiakkaisiinsa, tuotteisiinsa ja palveluihinsa liittyvät riskit,
- arvioi säännöllisesti käyttämiensä riskienhallintamenetelmien ja toimintamallien sopivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta,
- luo menetelmät erilaisten asiakkaiden tuntemiseen ja laatii omaan toimintaansa soveltuvat sisäiset toimintaohjeet sekä kouluttaa henkilökuntaansa ohjeiden noudattamisessa,
- organisoii toimintansa luotettavalla tavalla (sisäinen valvonta, seuranta ja raportointi) ja
- seuraa asiakassuhteita ja palveluja jatkuvasti ja riskiperusteisesti

⁴ ks. ResL 6 § 3 mom - 6 § 5 mom

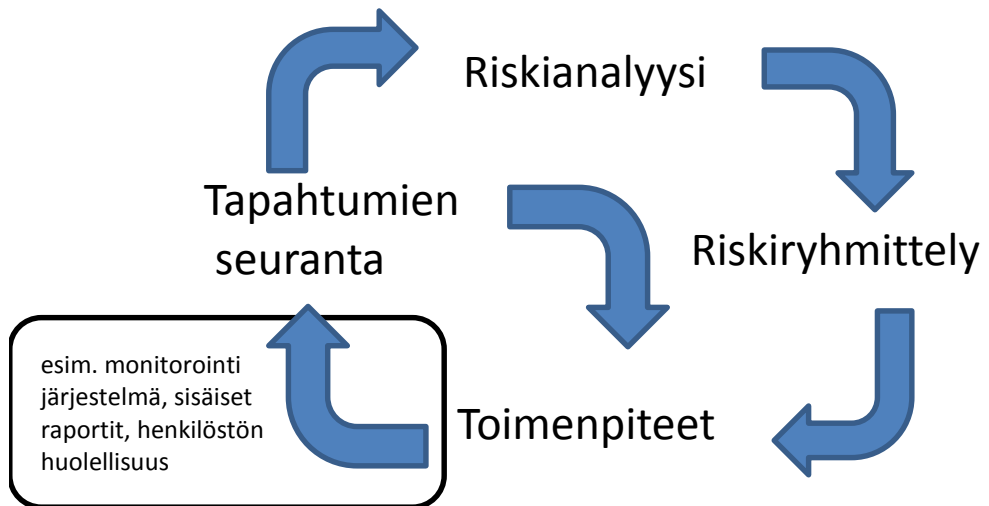
⁵ ks. ResL 2 luku

⁶ ks. ResL 6 § 3 mom ja 6 § 4 mom

Soveltamisohje/-esimerkki
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(8) Alla oleva kuvio esittää esimerkinomaisesti, miten riskienhallinnan ja jatkuvan seurannan menettelyt voivat vaikuttaa valvottavan toimintaan. Asiakkaan tuntemismenettelyt sekä jatkuva seuranta voidaan kohdistaa valvottavan omien riskiarvioiden ja päätösten perusteella eri laajuudessa eri asiakasryhmiin, tuotteisiin ja palveluihin.

Riskiperusteinen arviointi (esimerkiksi ResL 6.3 §:n soveltamisesta)

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(9) Asiakkaan tuntemiseen liittyvät menettelyt voidaan jakaa normaalimenettelyyn, yksinkertaistettuun menettelyyn ja tehostettuun menettelyyn⁷.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(10) Normaalimenettely tarkoittaa, että valvottava on päättänyt asiakkaan tuntemisessa noudattamastaan vähimmäistasosta, ts. niistä toimista, joilla se varmistuu asiakkaan tuntemisesta päivittäisessä toiminnassaan. Riskiperusteisen arvioinnin pohjalta valvottava myös havaitsee ne suurempaa tai kohonnutta riskiä edustavat asiakasryhmät, palvelut tai tuotteet, joissa sen pitää noudattaa normaalia laajempaa tuntemismenettelyä (tehostettu menettely). Vastaavasti alhaista riskiä edustaviin asiakas- tai liikesuhteisiin sekä tuotteisiin valvottava voi kohdistaa joko normaalia tai yksinkertaistettua menettelyä.

Soveltamisohje
Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(11) Rahanpesulain 17 - 20 §:issä on esimerkkejä tilanteista, jotka edellyttävät tehostettua tuntemismenettelyä. Valvottava voi luonnollisesti kohdistaa

⁷ ks. ResL 6 §.

tehostettuja toimia myös muihin asiakassuhteisiin tai palveluihin omien riskiarvioidensa ja päätöstensä mukaisesti. (katso alaluku 5.5.)

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(12) Valvottavan on mahdollista noudattaa yksinkertaistettua asiakkaan tuntemismenettelyä vain rahanpesulain 13 - 16 §:ien tarkoittamissa yksittäistapauksissa. Voimassa olevat säännökset eivät mahdollista valvottavan oman harkinnan mukaista laajempaa yksinkertaistettua menettelyä (katso alaluku 5.6).

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(13) Seuraavassa on esitetty esimerkkitalanteita ja -tapauksia, joita valvottava voi ottaa huomioon riskikartoituksissa:

a) Asiakkaaseen liittyviä ominaispiirteitä:

- Asiakassuhteen aloittaminen poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön kanssa edellyttää erityistä asiakkaan hyväksymismenettelyä ja tehostettua asiakkaan tuntemista⁸.
- Jos asiakas on Suomen viranomainen, valvottava voi noudattaa yksinkertaistettua tuntemismenettelyä⁹.
- Jos asiakas on tavanomainen henkilöasiakas, valvottava voi yleensä noudattaa normaalia asiakkaan tuntemismenettelyä¹⁰.
- Jos oikeushenkilöasiakkaan omistus tai toiminta on järjestetty monimutkaisen omistusrakenteen avulla, riittävä tunteminen edellyttää yleensä tietojen hankkimista tosiasiallisista edunsaajista, omistajista ja normaalia säännöllisempää seurantaa¹¹.
- Asiakas toimii toimialalla, jonka on havaittu liittyvän harmaaseen talouteen tai asiakas harjoittaa liiketoimintaansa tavalla, joka antaa valvottavalle aiheen epäillä asiakkaan toimivan rikollisen toiminnan välikätenä. Asiakkaan tunteminen edellyttää riittävien tietojen hankkimista ja jatkuvaa seurantaa¹².

b) Maa- ja vastapuoliriskit:

- kirjeenvaihtajapankki- tai vastaavasta suhteesta sopiminen edellyttää riittävien tietojen hankkimista vastapuolena toimivasta luotto- tai rahoituslaitoksesta, asian siirtämistä esimiehen tai muun ylemmän tahon hyväksyttäväksi (ylemmän johdon hyväksyntää) ja liikesuhteen säännöllistä seurantaa¹³,
- sellaiset ulkomaanmaksut, joiden kohde- tai alkuperämaa on finanssipakotteiden kohteena tai joiden kohde- tai alkuperämaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskeva lainsäädäntö ei täytä kansainvälisiä standardeja valtioneuvoston päätöksen¹⁴ mukaisesti, edellyttävät sekä maksuliikenteen seuraamista

⁸ ks. ResL 20 § ja ResA 1 §⁹ ks. ResL 13 §¹⁰ ks. ResL 6 - 7 §¹¹ ks. ResL 6 § ja 8 §¹² ks. ResL 6 § ja 8 §¹³ ks. ResL 19 §¹⁴ ks. VNP 1022/2010

että tehostettua asiakkaan tuntemismenettelyä (esim. trade finance -palvelut)¹⁵

c) Asiamiehet ja ulkoistetut toiminnot

- Valvottava vastaa asiamiestensä toiminnasta ja ulkoistamistaan palveluista. Asiakkaan tuntemiseen liittyvien menettelyjen järjestäminen tulee olla selkeästi määritelty valvottavan ja sille palveluja tarjoavan tahon välisissä sopimuksissa ja molempien osapuolten ohjeistuksissa.¹⁶

Soveltamisohje

Annettu 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(14) Riskiarviot pitää päivittää säännöllisesti ottaen huomioon valvottavan tarjoamissa palveluissa ja/tai asiakkaan toiminnassa tapahtuvat muutokset (esimerkiksi uusien tuotteiden käyttöönotto, järjestelmämuutokset sekä asiakkaan omistusrakenteen ja liiketoiminnan muutokset). Rahanpesulain 6 §:n 5 momentin mukaan valvottavan on voitava osoittaa Finanssivalvonnalle, että sen asiakkaiden tuntemista ja riskienhallintaa koskevat menetelmät ovat riittävät suhteessa olemassa oleviin riskeihin ja että niissä on arvioitu valvottavan toiminnan laatuun, asiakassuhteisiin, tuotteisiin, palveluihin sekä teknologiaan liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit.

5.2 Toiminnan organisointi

Sitova

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(15) Valvottavan hallitus vastaa valvottavan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(16) Tehokkaaseen riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan kuuluu, että valvottavassa on vahvistettuna asiakkaan tuntemiseen sekä väärintäytösten, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvät periaatteet. Riskienhallintaan sisältyy myös se, että valvottavan organisaatio ja vastuusuhteet ovat selkeät, että menettelytavoista eri tilanteissa on sovittu ja että henkilökuntaa ohjeistetaan ja koulutetaan säännöllisesti.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(17) Hallituksen, toimitusjohtajan ja muun ylimmän johdon on varmistettava, että sovittuja periaatteita noudatetaan yhtenäisesti koko valvottavan konsolidointiryhmässä, mukaan lukien valvottavan ulkomaisissa tytäryhtiöissä ja sivuliikkeissä.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(18) Luottolaitoksen, rahoituslaitoksen, sijoituspalveluyrityksen, maksulaitoksen, rahastoyhtiön, vaihtoehtorahastojen hoitajan, vakuutusyhtiön, vakuutusyhdistyksen ja vakuutusedustajan on varmistuttava, että sen muissa kuin

¹⁵ ks. ResL 17 §

¹⁶ ks. Määräykset ja ohjeet 1/2012 Ulkoistaminen, Määräys- ja ohjekokoelma vakuutusyhtiöille, työeläkevakuutusyhtiöille, vakuutusyhdistyksille, vakuutusomistusyhteisöille, kolmannen maan vakuutusyhtiöiden sivuliikkeille ja lailla perustetuille eläkelaitoksille Dnro 9/101/2011, Määräys- ja ohjekokoelma eläkekassoille Dnro 7/101/2011 ja Määräys- ja ohjekokoelma eläkesäätiöille Dnro 8/101/2001

ETA-valtioissa sijaitsevista sivuliikkeissä ja yhtiöissä, joiden osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä sillä on enemmän kuin 50 %, noudatetaan Suomen rahanpesulakia vastaavia säännöksiä asiakkaan tuntemisesta. Jos paikallinen lainsäädäntö estää rahanpesulain 2 luvun säännösten noudattamisen, valvottavan tulee ilmoittaa tästä Finanssivalvonnalle.¹⁷

Sitova

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(19) Valvottavan tulee nimetä organisaatiostaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä vastaava yhteyshenkilö.

Soveltamisohje/-esimerkki

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(20) Yhteyshenkilön asema ja tehtävät valvottavassa voivat vaihdella valvottavan organisaatiosta riippuen. Yhteyshenkilön tulee olla itsenäisessä, mieluummin liiketoimista riippumattomassa asemassa, ja hänellä tulee olla valtuudet ja kyky toimia sellaisissa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvissä käytännön toimitissa, jotka eivät salli viivytystä, esimerkiksi rahanpesuilmoituksen teossa tai viranomaistiedusteluihin vastaamisessa.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(21) Yhteyshenkilön yhteystiedot tulee toimittaa rahanpesun selvittelykeskukselle.

5.2.1 Sisäiset ohjeet ja henkilökunnan koulutus

Perustelu

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(22) Aihealueeseen liittyvä lainsäädäntö ja viranomaisohjeet ovat pääasiassa yleisellä tasolla eikä niistä ole aina saatavilla vastauksia kaikkiin erilaisiin asiakassuhteita tai palveluita koskeviin käytännön tilanteisiin.

Sitova

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(23) Valvottavalla tulee olla asiakkaiden tuntemista koskevista menettelyistä sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvästä selonotto- ja ilmoitusvelvollisuuden noudattamisesta sisäiset toimintaohjeet, jotka soveltuvat sen omaan toimintaan ja palveluihin.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(24) Ohjeissa tulee ottaa huomioon mm. sisäiset prosessit, jakelukanavat ja tuotteet sekä ulkoistetut toiminnot samoin kuin asiamiessuhteet. Ohjeistuksessa on huomioitava myös tuote- ja järjestelmäkehitys sekä toimintojen laajentuminen uusille markkinoille.

Normi

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(25) Valvottavan on huolehdittava, että sen työntekijät saavat asianmukaista koulutusta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvien säännösten noudattamisen varmistamiseksi.¹⁸

Soveltamisohje/-esimerkki

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(26) Henkilökunnan koulutusta on järjestettävä säännöllisesti ja kattavasti kaikille organisaatiotasolle ja erityisesti sellaisille henkilöstöryhmille, jotka ovat tekemisissä asiakassuhteiden, tuotekehittelyn sekä selvitys-, säilytys- ja

¹⁷ ks. ResL 21 §

¹⁸ ResL 34 § 1 mom

maksujärjestelmien ja/tai maksuliikenteen kanssa. Annetusta koulutuksesta on syytä pitää koulutusrekisteriä.¹⁹

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(27) Rahanpesulaissa säädetty työntekijöiden suojeluvelvoite tarkoittaa, että työnantajalla on oltava riittävät ja asianmukaiset menettelyt niiden työntekijöiden suojelemiseksi, jotka tekevät ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista rahanpesun selvittelykeskukselle²⁰.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(28) Työntekijöiden suojeluvelvoitetta voidaan toteuttaa mm. sisäisin ohjein ja säännöllisellä henkilökunnan koulutuksella. Lisäksi valvottavan tulee huomioida ilmoituksen tekemiseen liittyvä, ResL 25 §:ssä säädetty salassapitovelvollisuus, jonka mukaisesti valvottavan palveluksessa oleva työntekijä ei saa paljastaa ilmoituksen tekoa asiakkaalle. Valvottavan tulisi huolehtia myös siitä, että asiakas ei saa tietoa ilmoituksen tehneen/tehneiden toimihenkilön/toimihenkilöiden henkilöllisyydestä.

5.3 Asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen

Perustelu

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(29) Asiakkaan tunnistaminen ja asiakkaan henkilöllisyyden todentaminen ovat keskeisiä asiakkaan tuntemiseen sisältyviä velvollisuuksia. Tunnistamisen ja todentamisen avulla valvottava varmistuu siitä, että se tietää, kenen kanssa se asioi ja kenen toimeksiannosta ja varoilla liiketoimia tehdään. Asiakkaan tunteminen edellyttää lisäksi riittävien ja tarkoituksenmukaisten tietojen hankkimista asiakkaan toiminnan laadusta ja laajuudesta.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(30) Jos valvottava vakituista asiakassuhdetta solmimatta suorittaa yksittäisen, alle 15.000 euron liiketoimen, ei valvottavan lähtökohtaisesti tarvitse hankkia asiakkaasta tuntemistietoja²¹. Varainsiirtoja koskevissa liiketoimissa noudatetaan kuitenkin maksajantietoasetuksen säännöksiä maksajan tunnistamisesta ja maksajan henkilöllisyyden todentamisesta²².

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(31) Asiakkaan tunnistaminen tarkoittaa menettelyjä, joilla valvottava selvittää luonnollisten tai oikeushenkilöiden henkilöllisyyden asiakkaan tai sel-laiseksi aikovan toimittamien tietojen perusteella. Henkilöllisyyden todentaminen tarkoittaa puolestaan tunnistamisen yhteydessä saatujen henkilötietojen oikeellisuuden varmistamista luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä pe-räisin olevien asiakirjojen tai tietojen perusteella²³.

¹⁹ ks. ResL 34 § 1 mom

²⁰ ks. ResL 34 § 2 mom

²¹ ks. ResL 7 § 1 mom 2) kohta

²² ks. Maksajantietoasetus 4 ja 5 artiklat

²³ ks. ResL 5 § 1 mom 5) ja 6) -kohdat

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(32) Valvottava on vastuussa asiakkaidensa tunnistamisesta ja henkilöllisyyden todentamisesta sekä asiakkaiden tuntemisesta myös silloin, kun asiakkaan tunnistamis- ja tuntemistoimet tekee valvottavan asiamies tai joku muu ulkopuolinen taho²⁴. (katso alaluvut 5.3.2.- 5.3.3.)

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(33) Asiakas on tunnistettava ja asiakkaan henkilöllisyys on todennettava asiakassuhteen alussa ennen liiketoimen tai toimeksiannon suorittamista. Poikkeustapauksessa tunnistaminen voidaan saattaa loppuun myöhemmin, mutta kuitenkin ennen kuin asiakas saa määräysvaltaansa liiketoimeen sisältyvät varat tai muun omaisuuden tai ennen kuin liiketoimi on suoritettu loppuun²⁵.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(34) Valvottavalla on tunnistamis- ja todentamisvelvollisuus rahanpesulain mukaan, ²⁶:

- kun se aloittaa asiakassuhteen uuden asiakkaan kanssa (vakituinen asiakassuhde),
- kun se epäilee, että aiemmin tunnistetun vakituisen asiakkaan tunnistamis- tai todentamistiedot eivät ole riittäviä tai luotettavia,
- kun se asiakassuhdetta solmimatta (muun kuin "vakituisen" asiakkaan kanssa) suorittaa yksittäisen liiketoimen, jonka suuruus tai toisiinsa kytkeytyvien liiketoimien suuruus on vähintään 15.000 euroa²⁷,
- kun se havaitsee epäilyttävän liiketoimen tai epäilee liiketoimeen sisältyviä varoja käytettävän terrorismin rahoittamiseen tai sen yritykseen,
- kun se toteuttaa yli 1000 euron määräisen varainsiirron, jota ei tehdä asiakkaan tililtä (käteismaksu). ²⁸

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(35) Jos valvottava ei pysty tunnistamaan asiakasta tai toteuttamaan asiakkaan tuntemista koskevia muita toimia, sen tulee kieltäytyä aloittamasta asiakassuhdetta tai suorittamasta liiketoimea. Näissä tilanteissa valvottavan tulee lisäksi harkita ilmoituksen tekemistä rahanpesun selvittelykeskukselle.²⁹

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(36) Oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön lukuun toimiva edustaja tulee tunnistaa ja hänen henkilöllisyytensä tarvittaessa todentaa.³⁰

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(37) Jos alaikäisen vajaanvaltaisen edunvalvoja tekee liiketoimen tai antaa toimeksiannon vajaanvaltaisen asiakkaan puolesta, vajaanvaltainen asiakas tulee tunnistaa. Hänen henkilöllisyytensä voidaan kuitenkin jättää todentamatta, jos valvottava riskiarvioon perustuen arvioi, ettei todentaminen ole tarpeen.

²⁴ ks. LLL 5 luku 11 §, SipaL 7 luku 5 §, SRL 26a § 7 mom, MLL 23 ja 24 §:t

²⁵ ks. ResL 7 § 4 mom

²⁶ ks. ResL 7 §

²⁷ Valvottava voi oman päätöksensä mukaisesti asettaa rajan alemmas.

²⁸ ks. Maksajantietoasetus 5 artikla 4.kohta

²⁹ ks. ResL 6 § 2 mom

³⁰ ks. ResL 7 § 3 mom

Edunvalvojana toimiva henkilö (edustaja) tulee aina tunnistaa ja tarvittaessa hänen henkilöllisyytensä todentaa.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(38) Valvottavan tulee varmistaa, että edustajalla on valtuutus tehdä oikeustoimia asiakkaan lukuun.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(39) Valvottavan on tunnistettava myös tosiasiallinen edunsaaja ja arvioitava riskeihin pohjautuen, onko tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyys myös todennettava.³¹ Vakuutus sopimuksen edunsaajan henkilöllisyys tulee todentaa viimeistään silloin, kun edunsaajan vakuutukseen perustuva oikeus realisoituu.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(40) Voidakseen tunnistaa tosiasiallisen edunsaajan valvottava voi asiakkaan antaman ilmoituksen lisäksi selvittää itse asiakkaana olevan oikeushenkilön omistus- ja määräysvaltarakenteita.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(41) Tosiasiallista edunsaajaa ei tarvitse kuitenkaan tunnistaa, jos asiakas on yhtiö tai yhteisö, jonka arvopaperit on otettu julkisen kaupankäynnin kohteeksi säännellyillä markkinoilla yhdessä tai useammassa ETA-valtiossa direktiivissä 2004/39/EY tarkoitetulla tavalla tai jos asiakas on kolmannessa maassa julkisesti noteerattu yhtiö ja siihen sovelletaan yhteisön lainsäädäntöä vastaavaa tiedonantovelvollisuutta.³²

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(42) Luottolaitoksen ei tarvitse myöskään tunnistaa Suomessa tai toisessa ETA-valtiossa toimivan asianajajan tai muun oikeudellisia palveluja tarjoavan asiakasvaratilien tosiasiallisia edunsaajia, jos tosiasiallisten edunsaajien henkilöllisyydet ovat luottolaitoksen saatavilla pyynnöstä. Jos asianajaja tai muu oikeudellisia palveluja tarjoava toimii ETA-alueen ulkopuolella, asiakasvaratilien tosiasiallisia edunsaajia ei tarvitse tunnistaa, jos tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyys on luottolaitoksen saatavilla ja asianajajaa ja tai muuta oikeudellisia palveluita tarjoavaa koskevat Suomen rahanpesulakia vastaavat velvollisuudet ja toimijaa valvotaan näiden velvollisuuksien noudattamisessa.³³

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(43) Luottolaitoksen ei tarvitse tunnistaa oikeudenkäyntiasiamies- tai oikeudenkäyntiavustajatehtävien hoitamiseen liittyvien asiakasvaratilien tosiasiallisia edunsaajia.³⁴

³¹ks. ResL 8 § 1 mom

³²ks. ResL 8 § 2 mom

³³ ks. ResL 8 § 3 mom ja 8 § 4 mom

³⁴ ks. ResL 8 § 5 mom

5.3.1 Tunnistamis- ja todentamismenetelmiä

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(44) Kun asiakassuhde perustetaan siten, että asiakas on henkilökohtaisesti läsnä, henkilöllisyyden todentaminen perustuu viranomaisen antamaan, voimassa olevaan henkilöllisyysasiakirjaan.³⁵

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(45) Jos asiakassuhde perustetaan tapaamatta asiakasta henkilökohtaisesti, valvottavalla tulee olla käytössään menetelmät, joiden avulla se pystyy todentamaan asiakkaan henkilöllisyyden luotettavasti.³⁶ Yksi todentamismenetelmä on, että asiakas tunnistautuu sähköisesti käyttäen tunnistusvälinettä, joka täyttää tunnistuslaissa tarkoitetun vahvan sähköisen tunnistusvälineen tai laatuvarmenteen kriteerit.

Suositus

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(46) Etätunnistamistilanteissa luotettava henkilöllisyyden todentaminen saattaa edellyttää useiden eri menetelmien yhdistämistä ja lisätietojen pyytämistä asiakkaalta. Asiakkaan antamia tietoja olisi hyvä tarkistaa tarvittaessa julkisista rekistereistä saatavien tietojen avulla. Tällaisia rekistereitä ovat mm. väestötietorekisteri, luottotietorekisteri ja kaupparekisteri. Asiakkaan henkilöllisyyden luotettavaksi selvittämiseksi ei riitä, että valvottava ainoastaan toteaisi varojen tulevan luottolaitoksessa olevalta tililtä.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(47) Tahon, joka tarjoaa tunnistuslaissa tarkoitettua vahvaa sähköistä tunnistuspalvelua, tulee ilmoittautua Viestintäviraston rekisteriin ja noudattaa Viestintäviraston määräyksiä.³⁷ Tunnistuslain 17 §:ssä säädetään vahvan sähköisen tunnistusvälineen hakijan ensitunnistamisesta. Tunnistusvälineen hakija pitää tunnistaa henkilökohtaisesti siinä yhteydessä, kun hän hakee ensimmäisen kerran tunnistuslain tarkoittamaa asiointitunnistetta.

Suositus

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(48) Myös muiden kuin tunnistuslaissa tarkoitettujen vahvojen sähköisten asiointitunnusten³⁸ hakijoiden tunnistaminen, henkilöllisyyden todentaminen ja tunnisteiden luovuttaminen hakijoille on syytä tehdä huolellisesti, mieluummin henkilökohtaisesti. Vaihtoehtoisesti valvottava voi käyttää kirjattua kirjelähetystä saantitodisteella, jolloin tunnisteiden hakija noutaa tunnisteet postista.

Soveltamisohje/-esimerkki

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(49) Seuraavassa on esimerkkejä tunnistamis- ja todentamismenetelmistä asiakassuhdetta perustettaessa:

- Valvottavan oma henkilökunta tunnistaa asiakkaan ja todentaa asiakkaan henkilöllisyyden henkilökohtaisen tapaamisen yhteydessä.

³⁵ ks. ResL 5 § 1 mom 5) kohta

³⁶ ks. ResL 18 §

³⁷ ks. Tunnistuslaki 10 §, Viestintäviraston määräykset 7b ja 8b

³⁸ Tässä tarkoitetaan sähköisiä asiointitunnuksia, joilla asiakas voi asioida vain valvottavan finanssiryhmän omilla verkkopalveluissa.

- Valvottavan asiamies tai taho, jolle toiminta on ulkoistettu, tunnistaa ja todentaa asiakkaan henkilöllisyyden henkilökohtaisen tapaamisen yhteydessä.
- Kolmas osapuoli tunnistaa ja todentaa asiakkaan henkilöllisyyden henkilökohtaisen tapaamisen yhteydessä.³⁹
- Valvottava tai muu taho ei tapaa asiakasta henkilökohtaisesti, vaan henkilöllisyyden todentaminen perustuu:
 - tunnistuslain tarkoittamaan laatuvarmenteeseen tai vahvaan sähköiseen tunnistusvälineeseen⁴⁰
 - postin suorittamaan tunnistamiseen ja henkilöllisyyden todentamiseen: sopimus- ja/tai muut asiakirjat lähetetään kirjattuna postilähetystenä saantitodistetta vastaan siten, että asiakas noutaa lähetysten henkilökohtaisesti. Posti toimittaa saantitodisteen valvottavalle.
- Lisäksi etäpalveluissa on syytä selvittää esimerkiksi asiakkaan omissa nimissä olevan pankkitilin ja arvo-osuustilin numerot ja varmistaa, että transaktiot kulkevat asiakkaan ennalta ilmoittamien tilien kautta.

5.3.2 Ulkoistaminen sekä asiamiehen ja kolmannen osapuolen käyttäminen

Sitova

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(50) Jos asiakkaan tuntemiseen liittyvät menettelyt suorittaa valvottavan asiamies tai ulkoistettu taho, valvottavan tulee varmistua siitä, että asiamies tai taho, jolle toiminta on ulkoistettu, noudattaa valvottavan ohjeita asiakkaiden tunnistamisesta ja tuntemisesta. Näistä palveluista solmittavissa sopimuksissa tulee sopia sekä menettelytavoista että kunkin osapuolen tehtävistä ja vastuista. Lisäksi valvottavan pitää edellyttää, että asiakassuhdetta koskeva dokumentaatio toimitetaan valvottavalle tai on valvottavan saatavilla viivytyksettä koko asiakassuhteen ja rahanpesulaissa säädetyn säilytysajan.⁴¹

Sitova

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(51) Valvottavan pitää ohjeistaa ja kouluttaa tarpeen mukaan asiamiestä ja tahoja, jolle se on ulkoistanut asiakkaan tuntemista koskevia toimia.

Sitova

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(52) Finanssivalvonnan valvonta- ja tiedonsaantioikeuksien tulee säilyä asiamiehen käyttämisestä ja toimintojen ulkoistamisesta huolimatta. Ulkoistamista koskevaan sopimukseen tulee sisällyttää kohta, jonka mukaan Finanssivalvonnalla on oikeus tarkastaa ulkoistettua toimintaa sekä saada sitä koskevia tietoja.⁴²

³⁹ ks. ResL 11 §

⁴⁰ ks. Tunnistuslaki

⁴¹ ks. LLL 5 luku 11 §, SipaL 7 luku 5§, SRL 26a § 7 mom, MLL 23 ja 24 §:t, VYL 6 luku 16

⁴² ks. LLL 5 luku 11 §, SipaL 7 luku 5§, SRL 26a § 7 mom, MLL 23 ja 24 §:t, VYL 6 luku 16

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(53) Myös kolmas osapuoli voi täyttää asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet valvottavan puolesta⁴³. Kolmas osapuoli on taho, jonka kanssa valvottava ei ole tehnyt ulkoistamista koskevaa sopimusta. Kolmas osapuoli on lähtökohtaisesti toinen ilmoitusvelvollinen, joka on saanut toimiluvan ja jota koskevat vastaavat velvollisuudet asiakkaan tuntemisesta sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä. Lisäksi kolmannen osapuolen toiminnan tulee olla valvottua. Kolmannet osapuolet on tarkemmin määritelty ResL 11 §:n 1 - 3 momenteissa.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(54) Valvottavan on varmistettava, että se saa ennen liiketoimen suorittamista kolmannelta osapuolelta ResL 10 §:n 2 momentin 1 - 8 kohdissa tarkoitettut tiedot asiakkaasta. Lisäksi valvottavan on varmistettava, että kaikki asiakkaan tuntemistiedot ovat valvottavan saatavilla ja että kolmas osapuoli toimittaa ne valvottavalle tämän pyynnöstä.

Suositus

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(55) Luottaessaan kolmannen tahon suorittamaan asiakkaan tuntemismenettelyyn valvottavan tulisi tietää, miten kolmas osapuoli suorittaa asiakkaan tunnistamisen ja henkilöllisyyden todentamisen.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(56) Vastuu asiakkaan tuntemisesta sekä jatkuvan seurannan ja selonotto- ja ilmoitusvelvollisuuden noudattamisesta säilyy valvottavalla kaikissa tilanteissa.

Sitova

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(57) Asiakkaan tuntemiseen liittyvien tietojen ylläpito sekä jatkuvan seurannan ja selonottovelvollisuuden noudattaminen tulee järjestää siten, että asiakassuhteita koskeva riskienhallinta ei heikenny näiden järjestelyjen seurauksena.⁴⁴

5.3.3 Todentamisasiakirjat

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(58) Luonnollisen henkilön henkilöllisyys on todennettava luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä peräisin olevalla asiakirjalla.⁴⁵ Henkilöllisyyden todentamisen tulee perustua lähtökohtaisesti viranomaisen antamaan, voimassa olevaan henkilöllisyysasiakirjaan. Asiakirjan luotettavuus perustuu sen vaikeaan väärennettävyyteen ja luotettavaan myöntöprosessiin.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(59) Luonnollinen henkilö tulee voida tunnistaa ja henkilötiedot todentaa todentamisasiakirjasta yksiselitteisesti. Asiakirjan tulee olla kuvallinen ja määrä-

⁴³ ks. ResL 11 §

⁴⁴ ks. Määräykset ja ohjeet 1/2012 Ulkoistaminen, Määräys- ja ohjekokoelma vakuutusyhtiöille, työeläkevakuutusyhtiöille, vakuutusyhdistyksille, vakuutusomistusyhteisöille, kolmannen maan vakuutusyhtiöiden sivuliikkeille ja lailla perustetuille eläkelaitoksille Dnro 9/101/2011, Määräys- ja ohje kokoelma eläkekassoille Dnro 7/101/2011 ja Määräys- ja ohjekokoelma eläkesäätiöille Dnro 8/101/2007

⁴⁵ ks. ResL 5 § 1 mom 5) kohta

ajan voimassa oleva. Jos valvottava epäilee asiakkaan esittämän henkilöllisyysasiakirjan aitoutta tai asiakkaan henkilöllisyyttä ei voida siitä todentaa, sillä on oikeus ja velvollisuus vaatia asiakasta esittämään lisäselvitystä henkilöllisyyden todentamiseksi. Valvottavan tulisi tarvittaessa täydentää ja tarkistaa asiakkaan antamia henkilöllisyyden todentamistietoja julkisista rekistereistä.

Soveltamisohje/-esimerkki

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(60) Suomessa yleisesti käytettyjä henkilöllisyyden todentamisasiakirjoja ovat voimassaolevat, suomalaisen viranomaisen myöntämät:

- ajokortti⁴⁶
- henkilökortti⁴⁷
- passi⁴⁸
- diplomaattipassi⁴⁹
- muukalaispassi ja pakolaisen matkustusasiakirja⁵⁰ ja
- kuvallinen Kela-kortti⁵¹.

Valvottava voi todentaa luonnollisen henkilön henkilöllisyyden myös voimassaolevilla, ulkomaisen viranomaisen myöntämällä asiakirjoilla, joita ovat:

- kansallinen passi ja
- matkustusasiakirjana hyväksyttävä henkilökortti.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(61) Valvottava voi omien riskienhallintaperiaatteidensa perusteella päättää, mitkä edellä mainituista asiakirjoista se hyväksyy todentamisasiakirjoiksi. Todentamisasiakirjojen osalta ei ole olemassa yleistä kansallista lainsäädäntöä, jossa määriteltäisiin hyväksyttävät todentamisasiakirjat. Kuitenkin Suomessa ainoastaan poliisin myöntämät passi ja henkilökortti annetaan nimenomaisesti henkilöllisyyden osoittamista varten.

Soveltamisesimerkki

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(62) Jos valvottava hyväksyy ajokortin todentamisasiakirjana, sen tulisi ottaa huomioon, että ajokortin myöntöprosessi ei ole samantasoinen kuin passilla ja henkilökortilla ja että ajokortin turvatekijät ovat vähäisiä.

Soveltamisesimerkki

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(63) Erityisesti valvottavan tulisi kiinnittää huomiota ns. vaihdettuihin ajokortteihin, joita käytetään henkilöllisyyden todentamiseen. Ulkomaalainen henkilö saa kansainvälisten tieliikennesopimusten mukaan vaihtaa ajokorttinsa suomalaiseseen ajokorttiin oleskeltuaan maassa puoli vuotta. Näin ollen henkilö, jonka henkilöllisyyttä ei ole voitu varmistaa ja tästä on merkintä hänen matkustusasiakirjassaan, voi vaihtaa ajokorttinsa suomalaiseseen ajokorttiin ilman että tieto henkilöllisyyden epävarmuudesta tulee merkityksi ajokorttiin.

⁴⁶ ks. Ajokorttiasetus 845/1990

⁴⁷ ks. Henkilökorttilaki 829/1999

⁴⁸ ks. Passilaki 671/2006

⁴⁹ ks. Passilaki 671/2006

⁵⁰ ks. Ulkomaalaislaki 301/2004, 8. luku

⁵¹ Kansaneläkelaitos ei ole myöntänyt uusia kuvallisia Kela-kortteja 13.10.2008 jälkeen.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(64) Kun valvottava toimii tunnustuslaissa tarkoitettuna tunnistuspalvelun tarjoajana, sen on suoritettava ensitunnistaminen henkilökohtaisesti ja huolellisesti. Tunnistuspalvelun tarjoajan on tunnistettava tunnistusvälineen hakija toteamalla hänen henkilöllisyytensä voimassa olevasta Euroopan talousalueen (ETA-alue) jäsenvaltion, Sveitsin tai San Marinon viranomaisen myöntämästä passista tai matkustamiseen kelpaavasta henkilökortista. Halutessaan tunnistuspalvelun tarjoaja voi käyttää ensitunnistamisessa myös ETA-alueen jäsenvaltion viranomaisen 1.10.1990 jälkeen myöntämää voimassa olevaa ajokorttia tai muun valtion viranomaisen myöntämää, voimassa olevaa passia.⁵²

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(65) Oikeushenkilön henkilöllisyyden todentaminen perustuu ajantasaiseen kaupparekisteriotteeseen tai vastaavaan muuhun viranomaisen rekisteristä saatuun rekisteriotteeseen, joka selvittää oikeushenkilön olemassaolon ja oikeustoimikelpoisuuden sekä sen hallituksen tai muun päättävän elimen jäsenet.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(66) Oikeushenkilön edustaja on tunnistettava ja tarvittaessa hänen henkilöllisyytensä todennettava (riskiperusteisuus).⁵³

Soveltamisohje/-esimerkki

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(67) Oikeushenkilön edustajan toimivaltuus on syytä varmistaa tarvittaessa erillisellä valtakirjalla tai oikeushenkilön päättävän elimen pöytäkirjanotteella.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(68) Oikeushenkilön tosiasialliset edunsaajat eivät yleensä ilmene kaupparekisteristä tai muista julkisista rekistereistä. Selvittäessään ketkä henkilöt ovat tosiasiallisia edunsaajia valvottava voi pyytää oikeushenkilön edustajalta selvitystä oikeushenkilön omistus- ja konsernirakenteesta ja määräysvaltaa käyttävistä henkilöistä. Selvitystä voi saada esimerkiksi osakeyhtiön osakseluettelosta, yhtiön pöytäkirjoista, sopimuksista tai muista asiakirjoista, jotka liittyvät yhtiön omistus- ja määräysvaltasuhteisiin.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(69) Valvottava voi suorittaa tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyyden todentamisen riskiperusteiseen harkintaan pohjautuen.⁵⁴

5.4 Asiakkaan tuntemistietojen hankkiminen

Perustelu

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(70) Asiakkaan tuntemiseksi hankittavien tietojen laajuus voi vaihdella. Tähän vaikuttavat valvottavan tekemät riskiarviot erilaisten asiakassuhteiden ja tarjottavien palveluiden vaikutuksista sen toimintaan. Riittävien tietojen hankkiminen asiakassuhteesta mahdollistaa tavanomaisesta poikkeavien liiketoimien havaitsemisen asiakassuhteen aikana ja tukee selonotto- ja ilmoitusvelvollisuuden noudattamista.

⁵² ks. Tunnustuslaki 17 § 1 mom⁵³ ks. ResL 7.3 §⁵⁴ ks. ResL 8 § 1 mom

Sitova

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(71) Valvottavalla tulee olla sisäiset toimintaohjeet, joissa se määrittelee mitä tietoja se hankkii erilaisia asiakassuhteita perustaessaan.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(72) Myös ennen 1.8.2008 (nykyisen ResLin voimassaolon alkaminen) alkaneista asiakassuhteista on tarvittaessa (riskiperusteisesti) hankittava rahanpesulain 2 luvun velvoitteiden edellyttämät tuntemistiedot.⁵⁵ Tuntemistietojen päivittäminen tulisi tehdä suunnitelmallisesti.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(73) Asiakkaasta hankittavia tietoja tunnistamis- ja yhteystietojen lisäksi ovat (asiakassuhteesta riippuen)⁵⁶ :

- tiedot asiakkaan toiminnasta, tämän liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta sekä perusteet palvelun ja tuotteen käyttämiselle,
- tiedot asiakkaan edustajista, tosiasiallisista edunsaajista, omistussuhteista, taloudellisesta asemasta ja varojen alkuperästä.

Asiakkaan antamia tietoja voi verrata julkisista rekistereistä saataviin tietoihin (esimerkiksi väestörekisteri, luottotietorekisteri ja kaupparekisteri). Valvottava voi tarkistaa asiakkaan luottotiedot myös asiakassuhdetta perustettaessa osana normaalia asiakkaan tuntemismenettelyä.⁵⁷

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(74) Jos valvottava oman riskikartoituksensa tai muiden saatavilla olevien tietojen perusteella arvioi, että asiakkaan toimintaan liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski, asiakkaan tuntemiseen tulee soveltaa tehostettua menettelyä eli hankkia asiakassuhteesta lisää tietoja ja pyrkiä tarkistamaan nämä tiedot ja selvitykset.⁵⁸

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(75) Tietyissä rahanpesulaissa erikseen mainituissa tilanteissa valvottava voi puolestaan noudattaa yksinkertaistettua tuntemismenettelyä eli hankkia vähemmän tietoja asiakassuhteesta, esimerkiksi tosiasiallisista edunsaajista, ja jättää tietoja todentamatta.⁵⁹

5.5 Tehostettu asiakkaan tunteminen

Normi

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(76) Rahanpesulain 17 §:n mukaan valvottavan tulee noudattaa asiakkaan tuntemista koskevia velvoitteita tehostetusti (korostuneen huolellisesti), jos asiakkaaseen, palveluun, tuotteeseen tai liiketoimeen liittyy tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski tai jos asiakkaalla on

⁵⁵ ks. ResL 46 §

⁵⁶ ks. ResL 10 §

⁵⁷ ks. Luottotietolaki (527/2007) 19 § 2 mom 7) -kohta

⁵⁸ ks. ResL 17 §

⁵⁹ ks. ResL 13 - 16 §:t

liittymäkohta valtioon, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvittelyjärjestelmä ei täytä kansainvälisiä velvoitteita.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(77) Rahanpesulaki sisältää esimerkkejä asiakassuhteista, jotka edellyttävät tehostettua asiakkaan tuntemista:

- jos asiakassuhde solmitaan ilman henkilökohtaista tapaamista, asiakkaan tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen tulee tehdä tehostetun huolellisesti (etätunnistaminen, ResL 18 §)
- asiakassuhde poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön, hänen perheenjäsenensä tai läheisen yhtiökumppaninsa kanssa (PEP-asiakas, ResL 20 §)
- ETA-rajat ylittävä kirjeenvaihtajapankkisuhde tai vastaava liikesuhde (ResL 19 §)
- valvottava oman riskiarvionsa perusteella arvioi, että jokin asiakassuhde, tuote, jakelukanava tai liiketoimi on sellainen, johon on tarpeen soveltaa tehostettua menettelyä (ResL 17 §).

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(78) Tehostettu tuntemisvelvollisuus edellyttää normaalia laajempaa selvitystä ja dokumentaatiota asiakkaan toiminnasta ja palvelujen käytöstä. Tehostetun tuntemisen piirissä olevat asiakassuhteet tulee erityisesti huomioida jatkuvassa seurannassa.

5.5.1 Asiakkaalla tai liiketoimella liittymäkohta tiettyihin valtioihin

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(79) Valvottavan tulee noudattaa asiakkaan tuntemista koskevia velvoitteita tehostetusti, jos asiakkaalla tai asiakkaan suorittamalla liiketoimella on liittymäkohta valtioon, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvittelyjärjestelmä ei täytä kansainvälisiä velvoitteita.⁶⁰

Soveltamisohje/-esimerkki

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(80) FATF on antanut julkilausumia valtioista, joiden rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä koskeva lainsäädäntö ja järjestelmät eivät täytä kansainvälisiä velvoitteita. Vastaavasti Suomessa on valtioneuvoston päätöksellä määritelty ne valtiot, jotka eivät täytä kansainvälisiä vaatimuksia⁶¹. Nämä valtiot voivat olla myös EU:n ja YK:n finanssipakotteiden kohteina. Valvottavan tulee kiinnittää erityistä huomiota ja soveltaa tehostettua tuntemisvelvollisuutta näihin valtioihin liittyviin asiakkaisiin ja liiketoimiin.

Soveltamisesimerkki

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(81) ResL 17 §:n mukainen liittymäkohta voi olla kyseessä esimerkiksi silloin, jos liiketoimeen osallinen on valtiosta, joka ei täytä kansainvälisiä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisia standardeja, jos oikeushenkilön kotipaikka on tällaisessa valtiossa tai jos asiakas käy kauppaa tuotteilla, joihin kohdistuu kansainvälisiä pakotteita, kuten tuonti- tai vientirajoituksia. Tehostetut velvollisuudet voivat tulla kyseeseen myös, jos liiketoimeen sisältyvä

⁶⁰ks. ResL 17 ja 22 § 3 mom

⁶¹ks. VNP [1022/2010](#) ja ResL 22 § 3 mom

maksu suoritetaan tililtä tai tilille luottolaitoksessa, joka sijaitsee edellä mainitussa valtiossa.

Soveltamisohje/-esimerkki

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(82) Valvottavan tulee lisäksi noudattaa tehostettua ilmoitusvelvollisuutta, jos asiakkaalla tai liiketoimella on liittymäkohta valtioon, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvitysjärjestelmä ei täytä kansainvälisiä velvoitteita⁶². Ilmoitus tulee tehdä rahanpesun selvittelykeskukselle, jos:

- asiakas ei anna selonottovelvollisuuden täyttämiseksi pyydettyä selvitystä,
- annettu selvitys on valvottavan mielestä epäluotettava,
- liiketoimen peruste tai varojen alkuperä ei ole selvitysten perusteella riittävän selkeä,
- oikeushenkilöä ei pystytä tunnistamaan tai
- tosiasiallisia edunsaajia tai henkilöä, jonka puolesta asiakas toimii, ei pystytä tunnistamaan tai luotettavasti selvittämään.

5.5.2 Etätunnistaminen**Normi**

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(83) Jos asiakas ei ole läsnä tunnistettaessa ja henkilöllisyyttä todennettaessa (etätunnistaminen, ResL 18 §), ilmoitusvelvollisen tulee rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin vähentämiseksi:

1. todentaa asiakkaan henkilöllisyys hankkimalla lisäasiakirjoja tai -tietoja luotettavasta lähteestä,
2. varmistaa, että liiketoimeen liittyvä suoritus tulee luottolaitoksen tililtä tai se maksetaan tilille, joka on aiemmin avattu asiakkaan nimiin tai
3. todentaa asiakkaan henkilöllisyys tunnistuslaissa tarkoitettulla tunnistusvälineellä tai laatuvarmenteella taikka muun sähköisen tunnistamistekniikan avulla, joka on tietoturvallinen ja todisteellinen.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(84) Valvottavalla tulee olla käytössään menetelmiä, joilla se voi tarkistaa asiakkaan etätunnistamisen välityksellä antamat tiedot. Valvottava voi vaatia asiakasta toimittamaan lisäasiakirjoja ja selvityksiä ja varmistaa näin asiakkaan antamia tietoja (katso edellä alakappaleet 5.3.2 Tunnistamis- ja todentamisen menetelmiä ja 5.4 Asiakkaan tuntemistietojen hankkiminen).

5.5.3 Kirjeenvaihtajapankki- tai vastaava liikesuhde**Soveltamisohje**

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(85) Rahanpesulain 19 §:ssä säädetty kirjeenvaihtajapankkisuhde tarkoittaa sopimusta, jonka luottolaitos solmii ETA-alueen ulkopuoliseen maahan sijoituneen luottolaitoksen kanssa. Tämän liikesuhteen tarkoituksena on esimerkiksi maksujen välittäminen ja selvityspalveluiden ja muiden toimeksiantojen

⁶²ks. ResL 24 §

toteuttaminen luottolaitosten välillä. Kirjeenvaihtajapankkisuhteeseen rinnastetaan vakuutusyhtiön, sijoituspalveluyrityksen, rahastoyhtiön tai maksulaitoksen vastaavanlainen liikesuhde ETA-alueen ulkopuolella toimivan toisen palveluntarjoajan kanssa.

(86) Valvottavalla pitää olla sisäiset ohjeet kirjeenvaihtajapankki- tai vastaavissa liikesuhteissa vaadittavista selvityksistä, sisäisistä päätöksentekovaltuuksista ja -menettelyistä sekä tehostetusta tuntemismenettelystä.

Sitova

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(87) Ennen liikesuhteen solmimista valvottavan on hankittava riittävät tiedot kirjeenvaihtajapankkina tai vastaavan sopimuksen vastapuolena toimivasta luottolaitoksesta, sijoituspalveluyrityksestä, rahastoyhtiöstä, vakuutusyhtiöstä tai maksulaitoksesta. Erityisesti tulee hankkia selvitykset vastapuolena toimivan yrityksen toimiluvasta, siihen kohdistuvasta valvonnasta ja siitä, että se noudattaa (omissa asiakassuhteissaan) vähintäänkin saman tasoista sääntelyä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä kuin valvottava itse noudattaa. Valvottavan tulee muodostaa perusteltu käsitys vastapuolen maineesta ja liiketoiminnan luonteesta. Sopimuksessa tulee sopia asiakkaan tuntemista koskevien velvollisuuksien noudattamisesta. Liikesuhteen aloittaminen edellyttää ylemmän johdon hyväksymistä. Liikesuhdetta tulee seurata säännöllisesti.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

Soveltamisohje/-esimerkki

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(88) Riskienhallinnan kannalta voi valvottavalle olla hyödyllistä hankkia tietoja vastapuolen taloudellisesta asemasta sekä asiakaskunnan laadusta ja toiminta-alueesta. Tietoja voidaan hankkia vastapuolelta itseltään tai julkisista rekistereistä.⁶³

Sitova

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(89) Riittävä riskienhallinta edellyttää, että valvottava varmistuu siitä, ettei vastapuolena oleva kirjeenvaihtajapankki salli pöytälaatikkopankkien (shell bank) käyttöä sen tilejä.⁶⁴

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(90) Valvottavan on syytä noudattaa erityistä huolellisuutta, jos kirjeenvaihtajapankki tai vastaavan liikesuhteen vastapuoli toimii valtiossa, jonka rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvittämisjärjestelmä ei täytä kansainvälisiä vaatimuksia tai jos vastapuoli on listattu esimerkiksi FATFin tai ulkomaisten viranomaisten julkisilla varoituslistoilla. Jos vastapuoleen kohdistuu YK:n tai EU:n finanssipakotteita, se saattaa pakotteen sisällöstä riippuen merkitä sitä, että valvottava ei voi aloittaa tai ylläpitää kirjeenvaihtajapankki- tai vastaavaa liikesuhdetta tällaisen vastapuolen kanssa.

⁶³ ks. Esimerkiksi *Banker's Almanac* -tietokanta.

⁶⁴ ks. *Rahanpesudirektiivi 13 artikla 5 kohta*

5.5.4 Liikesuhde pöytälaatikkopankin (shell bank) kanssa

Perustelu

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(91) Pöytälaatikkopankiksi kutsutaan rahoituslaitosta tai yhtiötä, jolle on ominaista, että se

- on rekisteröity tunnettuun "veroparatiisivaltioon",
- ei harjoita rahoitustoimintaa rekisteröintivaltiossa,
- ei harjoita rahoitustoimintaa kiinteästä toimipaikasta missään valtiossa,
- ei ole julkisen valvonnan alainen,
- ei anna omistajistaan ja tosiasiallisista edunsaajistaan tietoja tai
- ei anna toiminnastaan tai taloudellisesta asemastaan luotettavaa tietoa.

Pöytälaatikkopankin toiminta saattaa liittyä talousrikoksiin, kuten veronkiertoon tai rahanpesuun. Liikesuhteeseen pöytälaatikkopankin kanssa voi liittyä tavanomaista suurempi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski.

Sitova

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(92) Valvottava ei saa solmia eikä ylläpitää liikesuhdetta pöytälaatikkopankin kanssa.⁶⁵

5.5.5 Poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(93) Poliittisesti vaikutusvaltaisena henkilönä⁶⁶ pidetään henkilöä, joka on viimeksi kuluneen vuoden aikana toiminut toisen valtion

1. valtionpäämiehenä, hallituksen päämiehenä, ministerinä, vara- tai apulaisministerinä,
2. parlamentin jäsenenä,
3. korkeimman oikeuden, perustuslakituomioistuimen tai muun vastaavan oikeuselimen jäsenenä, jonka päätöksiin ei yleensä voida hakea muutosta,
4. tilintarkastustuomioistuimen ja valtiontalouden tarkastusvirastoa vastaavan valtion varainhoitoa tarkastavan ylimmän päättävän elimen jäsenenä,
5. keskuspankin johtokunnan jäsenenä,
6. suurlähettiläänä tai asianhoitajana,
7. puolustusvoimien kenraalikuluntaan kuuluvana upseerina,
8. valtion kokonaan omistaman yrityksen hallinto-, johto- ja valvontaelimen jäsenenä

Poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäseniä ovat edellä luetellussa asemassa toimivan henkilön

1. aviopuoliso tai kumppani, joka rinnastetaan aviopuolisoon
2. lapset ja heidän aviopuolisonsa tai edellä tarkoitetut kumppaninsa
3. vanhemmat.

⁶⁵ ks. Rahanpesudirektiivi 13 artikla 5 kohta ja HE 25/2008, s. 24

⁶⁶ ResL 20 § ja ResA 1 §

Poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppaneita ovat rahan-pesuasetuksessa (ResA 1.3 §) luetellut henkilöt.

Soveltamisohje/-esimerkki

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(94) Poliittisesti vaikutusvaltaisia henkilöitä ovat myös toisen valtion nimittämät jäsenet EU:n parlamentissa, komissaarit sekä toisen valtion jäsenet EU-tuomioistuimessa ja EU:n tilintarkastuselimessä. Suomessa poliittisesti vaikutusvaltaisina henkilöinä ei pidetä vastaavia Suomen nimittämiä EU:n toimieliemien virkamiehiä.

Sitova

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(95) Valvottavan tulee luoda menettelyt ja sisäiset ohjeet poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön, tällaisen henkilön perheenjäsenen ja läheisen yhtiökumppanin kanssa solmittavien asiakassuhteiden aloittamisesta ja hoitamisesta.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(96) Asiakassuhteen aloittamiselle on hankittava ylemmän johdon hyväksyminen. Valvottavan tulee hankkia selvitys kyseiseen asiakassuhteeseen tai liiketoimeen liittyvän varallisuuden ja varojen alkuperästä. Asiakassuhdetta tulee seurata tehostetusti.⁶⁷

5.6 Yksinkertaistettu asiakkaan tunteminen

Perustelu

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(97) Rahanpesulain 13 -16 §:ien kuvaamissa tilanteissa valvottava voi soveltaa yksinkertaistettua asiakkaan tuntemismenettelyä. Yksinkertaistetun tuntemismenettelyn kohteena ovat laissa luetellut rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen näkökulmasta vähäriskiset vakuutus tuotteet sekä tietyt oikeushenkilöt ja viranomaiset, joista on saatavilla julkista ja luotettavaa tietoa⁶⁸.

Perustelu

Annettu: xx.xx.2015

Voimaan: xx.xx.2015

(98) Rahanpesulain 12 §:n soveltaminen edellyttää, että valtioneuvosto antaa asetuksella tarkempia säännöksiä sellaisista asiakkaista, tuotteista, liiketoimista tai palveluista, joihin liittyy alhainen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski⁶⁹. Valtioneuvosto on antanut asetuksen eräisiin rahoitus sopimuksiin liittyvästä yksinkertaistetusta asiakkaan tuntemismenettelystä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä ja selvittämisessä (1204/2011).⁷⁰

⁶⁷ ks. ResL 20 § 2 mom⁶⁸ Komission täytäntöönpanodirektiivi 3 artikla 1 kohta⁶⁹ ks. ResL 22 § 2 mom⁷⁰ ks. VNA 1204/2011

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(99) Yksinkertaistettua asiakkaantuntemismenettelyä voidaan soveltaa (luettelo on tyhjentävä)⁷¹, jos asiakas on

- Suomen viranomainen ja siihen rinnastettava taho kuten kunta, Kansaneläkelaitos tai Suomen Pankki,
- ETA-valtiossa toimiluvan saanut luottolaitos, vakuutusyhtiö, rahoituslaitos, sijoituspalveluyritys, rahastoyhtiö tai maksulaitos,
- muussa kuin ETA-valtiossa toimiluvan saanut luottolaitos, vakuutusyhtiö, rahoituslaitos, sijoituspalveluyritys tai rahastoyhtiö, jota koskee Suomen rahanpesulakia vastaavat velvollisuudet ja jota valvotaan näiden velvollisuuksien noudattamisessa
- muussa kuin ETA-valtiossa toimiluvan saaneen luottolaitoksen, vakuutusyhtiön, rahoituslaitoksen, sijoituspalveluyrityksen tai rahastoyhtiön ETA-valtiossa toimiva sivukonttori
- yhtiö, jonka arvopaperi on arvopaperimarkkinalaissa tarkoitetun julkisen kaupankäynnin kohteena ja jota koskee rahoitusvälinemarkkinadiirektiiviä vastaava tiedonantovelvollisuus.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(100) Yksinkertaistettua asiakkaantuntemismenettelyä voidaan soveltaa seuraaviin rahanpesulaissa määriteltyihin vakuutustuotteisiin⁷² (luettelo on tyhjentävä):

- vakuutus, jossa vakuutuskaudelta maksettava maksu on enintään 1000 euroa tai jossa kertavakuutusmaksu on enintään 2 500 euroa,
- lakisääteinen työeläkevakuutus tai yrittäjäeläkevakuutus, johon ei liity takaisinostoehdot ja jota ei voida käyttää lainan vakuutena tai
- eläke-etuutena työntekijöille tarjottava eläke-, eläkkeellesiirtymis- tai vastaava järjestely, jonka maksut vähennetään palkasta ja jonka säännöt eivät salli sitä, että jäsen siirtää saamansa etuudet toiselle.

Soveltamisohje

Annettu: xx.xx.2015

Voimaan: xx.xx.2015

(101) Sähköiseen rahaan voidaan soveltaa yksinkertaistettua asiakkaan tuntemismenettelyä, jos sähköiseen tietovälineeseen, jota ei voi ladata uudelleen, talletetaan sähköistä rahaa enintään 150 euroa tai vastaavasti uudelleen ladattavaan tietovälineeseen voidaan ladata samana kalenterivuonna enintään 1 000 euroa.⁷³

(102) Yksinkertaistettua asiakkaan tuntemismenettelyä voidaan soveltaa sellaisessa leasing- tai osamaksurahoitus sopimuksessa, jolla rahoitetaan aineellista omaisuutta ja jossa kohde-etuuden laillinen ja tosiasiallinen omistajuus

⁷¹ ks. ResL 13 - 14 §:t

⁷²ks. ResL 15 §

⁷³ks. ResL 16 §

säilyy rahoituksen myöntäjällä vähintään sopimuksen keston ajan. Sopimuksen täytyy täyttää myös valtioneuvoston asetuksessa mainitut seuraavat edellytykset:

- rahoitussopimuksen enimmäismäärä on 15 000 euroa ja sopimus perustuu rahoituksen myöntäjän ja asiakkaan väliseen kirjalliseen sopimukseen
- rahoitussopimukseen perustuvat maksut suoritetaan käyttäen asiakkaan tiliä direktiivin (2005/60/EY), joka on annettu rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesutarkoituksiin sekä terrorismin rahoitukseen, soveltamisalaan kuuluvassa luottolaitoksessa tai sellaisessa kolmannessa maassa sijaitsevassa luottolaitoksessa, jossa on säädetty mainitun direktiivin vaatimuksia vastaavista vaatimuksista; kyseessä oleva sopimus tai siihen liittyvät liiketoimet eivät ole anonyymejä, asiakassuhdetta voidaan seurata rahanpesulain 9 §:n 2 momentin mukaisesti ja rahanpesulain 9 §:n 3 momentin edellyttämä epäilyttävien liiketoimien havaitseminen oikea-aikaisesti ei vaarannu; ja rahoitussopimukseen perustuvia etuja ei voida realisoida kolmannen hyväksi.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(103) Yksinkertaistettu menettely ei vapauta valvottavaa asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta. ⁷⁴ Valvottavalla tulee olla riittävästi tietoa asiakkaasta voidakseen varmistua, että asiakas tai tuote on yllä kohdissa 99 - 101 tarkoitettu sekä voidakseen havaita poikkeavuudet asiakkaan toiminnassa. Yksinkertaistettu menettely edellyttääkin valvottavalta vähintään asiakkaan (ja tarvittaessa asiakkaan edustajan) tunnistamista. Valvottava voi riskiperusteisen arvioinnin perusteella yksinkertaistaa tuntemismenettelyjään esimerkiksi siten, että asiakkaan tosiasiallista edunsaajaa tai omistussuhteita ei selvitetä eikä todenneta.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(104) Yksinkertaistettu menettely ei vapauta valvottavaa myöskään jatkuvan seurannan järjestämisestä ⁷⁵. Valvottavan tulisi havaita mm. asiakkaan olosuhteissa tai toiminnassa tapahtuneet sellaiset muutokset, joiden perusteella asiakasta ei voida enää pitää yksinkertaistetun tuntemisen piirissä.

Sitova

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(105) Valvottavalla tulee olla sisäiset ohjeet yksinkertaistetun menettelyn noudattamisesta.

5.7 Tuntemistietojen dokumentointi ja säilyttäminen

Perustelu

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(106) Rahanpesulain 10 §:ssä säädetään tietojen säilyttämisestä, ja 23 ja 25 §:issä säädetään niiden tietojen säilyttämisestä, käsittelystä ja salassapi-

⁷⁴ks. ResL 12 §

⁷⁵ks. ResL 12 §

dosta, jotka ovat tarpeen selonotto- ja ilmoitusvelvollisuuden noudattamiseksi. Rahanpesulaissa on myös seuraamussäännökset tietojen säilytysvelvollisuuden rikkomisesta (ResL 40 §).

Perustelu

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(107) Asiakkaan tuntemiseksi säädettyjen velvollisuuksien noudattamiseksi tarvittavien henkilötietojen käsittely on henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua sallittua tietojen käsittelyä. Henkilötietojen asianmukainen säilyttäminen, käsittely, salassapito ja suojaaminen tulee suunnitella ja toteuttaa huolellisesti.⁷⁶ Asiakkaiden henkilötiedot tulee päivittää säännöllisesti.⁷⁷

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(108) Rahanpesulaki velvoittaa valvottavia päivittämään tiedot myös ennen 1.8.2008 alkaneista asiakassuhteista voimassa olevien asiakkaantuntemisvelvoitteiden mukaisiksi.⁷⁸ Päivittäminen voidaan tehdä valvottavan riskiperusteisen arvioinnin perusteella ja joustavasti, esimerkiksi asiakastapaamisen yhteydessä tai kun asiakkaan kanssa solmitaan uusia sopimuksia.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(109) Asiakkaan tunnistaminen ja tunteminen on dokumentoitava, ja tiedot on säilytettävä viisi vuotta vakituisen asiakassuhteen päättymisestä. Jos kyseessä on satunnainen, yli 15.000 euron suuruinen liiketoimi, säilytysaika on viisi vuotta liiketoimen suorittamisesta.⁷⁹ Muutoin transaktioihin liittyvien tietojen ja asiakirjojen säilyttäminen määräytyy muun lainsäädännön, esimerkiksi kirjanpitolain mukaan.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(110) Tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen sekä asiakkaan tuntemiseksi hankitut tiedot pitää dokumentoida ja säilyttää siten, että valvottava pystyy jälkeenpäin osoittamaan viranomaisille, miten kukin asiakas on tunnistettu, mihin asiakirjaan tai tietoihin tunnistaminen on perustunut ja kuka asiakkaan on tunnistanut. Lisäksi valvottavan pitää säilyttää asiakkaan tuntemisen ja asiakassuhteen riskienhallinnan kannalta riittävät ja olennaiset tiedot asiakkaasta, sen edustajista, omistussuhteista ja tosiasiallisista edunsaajista sekä oikeushenkilön hallituksen tai vastaavan päättävän elimen jäsenistä. Lisäksi säilytysvelvollisuus koskee tietoja asiakkaan toiminnan laadusta, oikeushenkilön varsinaisesta toimialasta, toiminnan laajuudesta sekä tietoja valvottavan tarjoamista palveluista ja niiden käytöstä⁸⁰.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(111) Asiakkaan tunnistamis-, todentamis- ja tuntemistiedoista erillään pitää säilyttää rahanpesulain ilmoitusvelvollisuuden (23 ja 24 §:t) noudattamiseksi

⁷⁶ ks. Henkilötietolaki 5 §

⁷⁷ ks. Henkilötietolaki 9 §

⁷⁸ ks. ResL 46 §

⁷⁹ ks. ResL 10 § 1 mom

⁸⁰ks. ResL 10 §

hankitut selvitykset ja tiedot.⁸¹ Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi ne valvottavan hankkimat selvitykset, joiden perusteella se harkitsee ilmoituksen tekemistä rahanpesun selvittelykeskukselle.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(112) Asiakkaalla on oikeus tarkastaa ne itseään koskevat tuntemistiedot, jotka valvottava on asiakkaastaan rekisteröinyt. Koska asiakkaalle ei saa paljastaa ilmoituksen tekoa, asiakkaalla ei ole tarkastusoikeutta selonotto- ja ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi hankittuihin tietoihin.⁸² Myös jatkuvan seurannan tuloksena saadut havainnot voivat olla valvottavan riskienhallinnan piiriin kuuluvia tietoja, joihin asiakkaalla ei ole tarkastusoikeutta.

5.8 Jatkuvan seurannan järjestäminen

Perustelu

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(113) Jatkuva seuranta tarkoittaa toimia, joiden avulla valvottava seuraa asiakassuhteita ja palveluiden käyttöä ja varmistuu siitä, että asiakkaan toiminta vastaa sitä kokemusta ja tietoa, joka valvottavalla on asiakkaasta ja tämän liiketoiminnasta.

Perustelu

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(114) Jatkuvan seurannan tavoitteena on kehittää asiakaskunnan tuntemista ja asiakassuhteisiin liittyvää riskienhallintaa. Tavoitteena on myös edistää normaalista asiointista poikkeavaa palveluiden käytön havaitsemista sekä estää ja paljastaa väärinkäytöksiä ja rikollista toimintaa, kuten rahanpesua ja terrorismin rahoittamista.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(115) Valvottavan on järjestettävä seuranta, joka on riittävä asiakkaan toiminnan laatuun, laajuuteen sekä riskeihin nähden.⁸³

Sitova

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(116) Jatkuvan seurannan pitää olla toiminnan laajuuteen ja asiakassuhteiden riskeihin nähden järjestelmällistä ja kattavaa. Valvottavalla pitää olla sisäiset ohjeet jatkuvan seurannan menetelmien käytöstä sekä riittävät resurssit ja sisäinen valvonta.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(117) Valvottavien toiminta poikkeaa toisistaan, joten jatkuvan seurannan tarpeet ja menetelmät voivat vaihdella. Menetelmät voivat olla sekä automatisoituja ratkaisuja että manuaalisia menetelmiä tai näiden yhdistelmiä. Seuranta voidaan kohdistaa eri menetelmillä liiketoimiin, maksuliikenteeseen ja asiakassuhteisiin. Henkilöstön valppaus ja ammattitaito ovat edelleen keskeisiä keinoja poikkeavien liiketoimien havaitsemisessa, ja järjestelmien avulla tapahtuva seuranta tukee manuaaliseurantaa.

⁸¹ks. ResL 23 § 4 mom

⁸²ks. ResL 23 § 5 mom

⁸³ks. ResL 9 § 2 mom

Soveltamisesimerkki

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(118) Jatkuva seuranta voi perustua valvottavan muuta riskienhallintaa varten tuottamiin raportteihin. Se voidaan esimerkiksi toteuttaa osana asiakkaiden ja palveluiden normaalia seurantaa ja raportointia. Järjestelmien avulla tapahtuva seuranta voidaan rakentaa siten, että erilaisten skenaarioiden ja parametrien avulla esimerkiksi lähtevästä ja saapuvasta maksuliikenteestä poimitaan tapahtumia, jotka poikkeavat tavanomaisesta suuruutensa, rakenteensa tai toistuvuutensa perusteella. Tavanomaisesta poikkeavien tapahtumien analysointiin tulee olla riittävät resurssit.

5.8.1 Maksajantietoasetus**Perustelu**

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(119) Maksajantietoasetuksen tavoitteena on varmistaa viranomaisten mahdollisuuksia jäljittää rikolliseen toimintaan ja erityisesti rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyviä varainsiirtoja. Asetuksen avulla pyritään siihen, että maksuissa on riittävät tiedot maksun alkuperäisestä lähettäjistä, jotta anonyymit ja puutteellisin tiedoin varustetut maksut vähenisivät. Asetus on sellaisenaan sovellettavaa lainsäädäntöä kaikissa EU:n jäsenvaltioissa.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(120) Asetusta sovelletaan kaikissa valuutoissa tehtäviin maksuihin. Asetusta ei sovelleta suoraveloitus-, sekki- eikä korttimaksuihin. Asetuksen tarkoitama varainsiirtona pidetään myös käteismaksua omalle tilille tai tilisiirron maksamista käteisellä. Tällöin käteismaksun maksaja on tunnistettava maksajan tietojen säilyttämisen ja edelleen välittämisen vuoksi. Yli 1 000 euron määräisten käteismaksujen maksajan henkilöllisyys on myös todennettava.⁸⁴

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(121) Maksun lähettäjän maksupalveluntarjoaja vastaa siitä, että lähtevä varainsiirto sisältää asetuksen edellyttämät tiedot maksun lähettäjistä.⁸⁵

- EU:n alueen ulkopuolelta saapuvissa tai sen ulkopuolelle lähtevissä maksuissa tulee olla täydelliset tiedot maksun lähettäjistä: maksajan nimi, osoite ja tilinumero. Osoitteen sijasta voidaan ilmoittaa maksajan syntymäaika ja -paikka, asiakasnumero tai kansallinen henkilötunnus. Jos maksajalla ei ole tilinumeroa, se voidaan korvata yksilöllisellä tunnisteella, jonka avulla varainsiirto voidaan jäljittää takaisin maksajaan.
- EU:n sisällä kulkevat maksut rinnastetaan kansallisiin maksuihin, ja niiden mukana tulee olla maksajan tilinumero tai yksilöllinen tunniste, jonka avulla varainsiirto voidaan jäljittää maksajaan. Maksun lähettäjän maksupalveluntarjoajan pitää kuitenkin toimittaa täydelliset tiedot myös EU:n sisäisistä maksuista, jos maksun vastaanottava maksupalvelun tarjoaja niitä pyytää.⁸⁶

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(122) Maksun mukana kulkevien tietojen pitää säilyä koko maksuketjun ajan, eikä välittäjänä toimiva maksupalvelun tarjoaja saa poistaa tietoja. Maksun vastaanottavan maksupalvelun tarjoajan tulee seurata saapuvia maksuja ja

⁸⁴ ks. Maksajantietoasetus (1781/2006/EY) 3 art 1 ja 2 kohdat ja 5 art⁸⁵ ks. Maksajantietoasetus 5 art. 1 kohta⁸⁶ ks. Maksajantietoasetus 6 art.

havaita sellaiset maksut, joiden maksajaa koskevat tiedot ovat puutteelliset tai ilmeisen väärät.⁸⁷

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(123) Kun maksuja vastaanottava maksupalvelujen tarjoaja havaitsee puutteellisilla tai väärillä tiedoilla saapuvia maksuja, sen tulee joko pyytää puuttuvia tietoja maksun lähettävältä maksupalvelun tarjoajalta tai hylätä maksu. Maksu voidaan kuitenkin suorittaa, elleivät tiedot ole niin puutteellisia, että valvottava oman toimintapolitiikkansa mukaisesti hylkää tai keskeyttää maksun. Jos saapuvien maksujen puutteet ovat toistuvia ja jatkuvia, valvottavan tulee reklamoida puutteista maksun lähettävälle maksupalveluntarjoajalle. Jos puutteita ei reklamoinnista huolimatta korjata, valvottava voi antaa varoituksen, lopettaa kirjeenvaihtosuhteen tai ilmoittaa Finanssivalvonnalle tällaisesta maksupalvelun tarjoajasta.⁸⁸ Jos maksu on tavanomaisesta poikkeava tai epäilyttävä, valvottavan on tehtävä ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle.⁸⁹

Sitova

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(124) Maksupalvelua tarjoavalla valvottavalla tulee olla toimintapolitiikka ja menetelmät sekä lähtevien että saapuvien maksujen jatkuvaan seurantaan. Lisäksi maksupalvelun tarjoajalla tulee olla sisäiset ohjeet ja menettelyt saapuvien maksujen mahdollisesta hylkäyksestä.

5.8.2 Kansainväliset finanssipakotteet

Perustelu

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(125) Suomea sitovat kansainväliset pakotteet perustuvat YK:n turvallisuusneuvoston tai EU:n ministerineuvoston päätöksiin. EU:ssa pakotteita koskevat tarkemmat määräykset annetaan neuvoston asetuksina, jotka ovat suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä kaikissa EU:n jäsenmaissa. Pakotteet ovat kansainväliseen turvallisuuspolitiikkaan liittyvä painostuskeino, ja niillä säädetään tiettyihin valtioihin, ryhmiin tai henkilöihin kohdistuvista rajoittavista toimista. Pakotteiden tavoitteena on myös estää terroristisia tekoja ja terrorismin rahoittamista. Pakotteiden muotoja ovat mm. vienti- ja tuontikiellot sekä finanssipakotteet. Pakotteiden kohteena olevien henkilöiden, yhteisöjen, ryhmien tai muiden tahojen nimet julkaistaan asetusten liitteenä.

Perustelu

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(126) Finanssipakotteilla pyritään jäädyttämään pakotteiden kohteena olevien hallitusten, yksittäisten hallitusten jäsenten, muiden määrävässä asemassa olevien tahojen tai aseellisten ryhmien johtohenkilöiden omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa olevat varat ja muut taloudelliset resurssit. Lisäksi pakotteet saattavat sisältää kiellon rahoittaa tällaisia tahoja tai kiellon luovuttaa tai välittää varoja suoraan tai epäsuorasti pakotteiden kohteena oleville tahoille. Finanssipakotteiden kohteena voi olla myös pankkeja ja niiden ulkomaisia sivukonttoreita sekä yksityishenkilöitä.

⁸⁷ ks. Maksajantietoasetus 8 art.

⁸⁸ ks. Maksajantietoasetus 9 art.2 kohta

⁸⁹ ks. Maksajantietoasetus 10 art.

Perustelu

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(127) EU:n finanssipakotteiden täytäntöönpano Suomessa perustuu pakotelaikiin⁹⁰. Oikeus pakotteiden noudattamisessa tarvittavien henkilötietojen käsittelyyn perustuu henkilötietolain 8 §:n 4) kohtaan⁹¹. Finanssipakotteet velvoittavat valvottavia jäädyttämään asetuksissa tarkoitettujen henkilöiden, järjestöjen ja yhteisöjen varat ilman erillistä viranomaispäätöstä. Velvoitteiden rikominen on rangaistavaa rikoslain 46 luvun mukaisena säännöstelyrikoksena.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(128) Valvottavan pitää seurata finanssipakotteiden muutoksia ja tarkistaa rekisterinsä säännöllisesti sekä seurata maksuliikennettä ja muita liiketoimia varmistaakseen, että se ei tarjoa palveluja tai välitä maksuja finanssipakotteiden kohteena oleville tahoille. Varojen sekä tapauskohtaisesti muiden taloudellisten resurssien luovuttaminen tai välittäminen suoraan tai epäsuorasti näille tahoille on kiellettyä. Pakotteet tulee ottaa huomioon esim. valvottavan maariskien hallinnassa, kirjeenvaihtajapankkisuhteissa, tuonti- ja vientikaupan rahoituspalveluissa ja tuotteisiin liittyvissä prosesseissa. Pakotteiden kohteena saattaa olla valtioita, joihin liittyvät asiakassuhteet tai liiketoimet ovat tehostetun tuntemisvelvollisuuden piirissä.⁹²

Soveltamisohje/-esimerkki

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(129) Jos valvottava löytää rekistereistään henkilön, jonka yksilöintitiedot vastaavat pakotteiden kohteena olevien tahon tietoja, valvottavan tulee jäädyttää varat ja ilmoittaa asiasta rahanpesun selvittelykeskukselle ja ulkoasiainministeriölle. Jos valvottava löytää henkilön, jonka yksilöintitiedot eivät täysin vastaa pakotteiden kohteena olevien tahojen yksilöintitietoja, valvottavan ei tarvitse jäädyttää varoja, mutta sen pitää ilmoittaa asiasta rahanpesun selvittelykeskukselle ja toimia sen ohjeiden mukaisesti (esimerkiksi pakotelistalla olevat yksilöintitiedot saattavat olla puutteelliset, jolloin valvottavan ei ole mahdollista itse varmistua siitä, onko kyseessä oikea taho).

Perustelu

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(130) YK:n ja EU:n pakotteiden lisäksi useilla valtioilla ja viranomaisilla on omia kansallisia pakotteita. Ne eivät ole Suomessa juridisesti sitovia. Näistä pakotteista ehkä tunnetuimpia ovat USA:n Office of Foreign Assets Control (OFAC) -nimisen viranomaisen listaukset henkilöistä ja yhteisöistä, joiden varat tulee OFACin mukaan jäädyttää⁹³. OFAC -listat julkistetaan ko. viranomaisen omilla nettisivuilla.

Perustelu

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(131) Rahoituslaitosten edellytetään varmistavan, että listoilla olevat tahot eivät ole niiden asiakkaita ja että näille tahoille ei tarjota mitään palveluja eikä välitetä maksuja. USA:ssa toimivat pankit jäädyttävät maksut, jotka saapuvat listatuille tahoille myös USA:n ulkopuolelta. On myös mahdollista, että maksujen välitysketjun muut pankit (ns. intermediary banks) jäädyttävät tällaiset

⁹⁰ks. Laki eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan Unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä (659/1967)

⁹¹ ks. Henkilötietolaki 8.1 §: "Henkilötietoja saa käsitellä ainoastaan.... 4) jos käsittelystä säädetään laissa tai jos käsittely johtuu rekisterinpitäjälle säädetystä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä tai velvoitteesta."

⁹² ks. VNP 1022/2010, ResL 17 §

⁹³ Specially Designated Nationals and Blocked Persons

maksut. USA:n kansallisen lainsäädännön (USA Patriot Act) perusteella USA:n viranomaiset voivat asettaa sanktioita myös ulkomaisille rahoituslaitoksille, jotka eivät noudata OFAC - pakotteita.

Suositus

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(132) Vaikka OFAC -listaukset eivät ole Suomessa juridisesti sitovia eikä valvottava näin ollen ole velvollinen jäädyttämään OFAC- pakotelistoilla olevien tahojen varoja Suomessa, voidaan OFAC -listojen seuraamista pitää kuitenkin perustellusti ResL 9 §:n 3 momentin selonottovelvollisuuden piiriin kuuluvana tilanteena. Myös liiketoimen keskeyttämistä lisäselvitysten hankkimista varten voidaan perustella ResL 26 §:n 1 momentin noudattamisella. Koska amerikkalaiset pankit ovat velvollisia jäädyttämään OFAC -listalla oleville tahoille kuuluvat maksut, valvottavan olisikin syytä huomioida tämä riskienhallinnassaan.

5.9 Selonotto - ja ilmoitusvelvollisuuden noudattaminen

Perustelu

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(133) Rahanpesulaissa säädetyn selonottovelvollisuuden noudattaminen edellyttää, että valvottava tuntee asiakkaansa toimintaa riittävästi, jotta se voi havaita tavanomaisesta poikkeavat toimeksiannot tai liiketoimet ja ilmoittaa niistä. Havaitessaan poikkeavan liiketoimen valvottavan pitää noudattaa ResL 9 §:n 3 momentin mukaista selonottovelvollisuutta ja tarvittaessa ResL 23 §:n 1 momentin mukaista ilmoitusvelvollisuutta. Jos valvottava laiminlyö selonotto- tai ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen tai neuvoa tai auttaa asiakasta varojen siirtämisessä tai kätkemisessä, valvottavalle voi aiheutua rikosoikeudellinen seuraamus⁹⁴.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(134) Ilmoitusvelvollisuus voi syntyä myös EU:n maksajantietoasetuksen, rahanpesulain tehostetun tuntemisvelvollisuuden tai kansainvälisten finanssipakoteiden perusteella.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(135) Valvottavan tulee havaita ja selvittää toimeksiantoja tai liiketoimia, jotka poikkeavat tavanomaisesta finanssimarkkinoilla. Valvottavan tulee harkita ilmoituksen tekoa, kun toimeksiannon tai liiketoimen poikkeavuus ilmenee esimerkiksi seuraavilla laissa⁹⁵ mainituilla tavoilla:

- sen rakenne tai suuruus poikkeaa tavanomaisesta,
- se poikkeaa tavanomaisesta valvottavan koon tai toimipaikan suhteen,
- sillä ei ole ilmeistä taloudellista tarkoitusta tai
- se ei sovi yhteen asiakkaan taloudellisen tilanteen tai muiden liiketöiden kanssa.

⁹⁴ Jos valvottava laiminlyö ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen, se voidaan tuomita rikosoikeudelliseen seuraamukseen esimerkiksi ilmoitusrikkomuksesta tai tuottamuksellisesta rahanpesusta, ResL 40 ja 42 §:t, RL 32 luvun 9 - 11 §:t

⁹⁵ ResL 9 § 3 mom

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(136) Havaitessaan poikkeavan liiketoimen valvottavalla on velvollisuus käytettävissään olevin kohtuullisin keinoin selvittää tällaisen liiketoimen taustaa sekä siihen sisältyvien varojen alkuperää ja käyttötarkoitusta. Selvityksiä voidaan hankkia esimerkiksi viranomaisrekistereistä tai valvottavan omista rekistereistä saatavista tiedoista tai pyytämällä asiakkaalta tarkempaa selvitystä liiketoimesta, esimerkiksi liiketointa tukevia sopimus- tai muita asiakirjoja. Valvottavalla on myös oikeus tarkistaa asiakkaan luottotiedot.⁹⁶

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(137) Valvottavan pitää toimia viivytyksettä, jotta epäilyttävään liiketoimeen sisältyviä varoja tai muuta omaisuutta ei siirretä viranomaisten ulottumattomiin. Valvottava voi harkintansa mukaan käyttää seuraavia toimintavaihtoehtoja epäilyttävissä tapauksissa⁹⁷:

- liiketoimen keskeyttäminen selvityksiä varten,⁹⁸
- liiketoimesta kieltäytyminen esimerkiksi tilanteissa, joissa asiakkaan henkilöllisyyttä ei voida luotettavasti todentaa,
- liiketoimen suorittaminen, jos valvottava ei voi jättää liiketointa suorittamatta taikka liiketoimen keskeyttäminen tai siitä kieltäytyminen todennäköisesti vaikeuttaisi liiketoimen edunsaajan selville saamista.

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(138) Valvottavan tulee harkita ilmoituksen tekemistä rahanpesun selvittelykeskukselle, jos

- liiketoimi on epäilyttävä selonottovelvollisuuden (ResL 9 § 3 mom) täyttämiseksi tehdyn selvityksen jälkeenkin⁹⁹ (jos tapahtumalle on uskottava selitys, ilmoitusta ei tarvitse tehdä),
- asiakas on haluton antamaan pyydettyä selvitystä,
- annettu selvitys on valvottavan arvion mukaan epäluotettava,
- valvottava kieltäytyy suorittamasta epäilyttävää liiketointa,
- valvottava suorittaa epäilyttävän liiketoimen (ResL 26 §) tai
- valvottava saa jälkepäin liiketoimen suoritettuaan tietoonsa sellaisen seikan, jonka vuoksi liiketoimi osoittautuu epäilyttäväksi.

Perustelu

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(139) Rahanpesun selvittelykeskukselle tehtävä ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta ei ole luonteeltaan rikosilmoitus (tutkintapyyntö). Kyseessä on ilmoitus, joka perustuu valvottavan havaitsemaan, finanssimarkkinoilla tavanomaisesta toiminnasta poikkeavaan liiketoimeen tai toimeksiantoon. Ilmoituksen tekemiselle ei ole asetettu mitään rahamääräistä vähimmäisrajaa. Valvottavan ei tarvitse tietää tai arvioida, mistä rikoksesta mahdollisesti on kysymys.

⁹⁶ Luottotietolaki 19 § 7 mom

⁹⁷ ResL 26 §

⁹⁸ Rahanpesulain valvottaville asettama velvoite keskeyttää liiketoimi lisäselvityksiä varten, jos liiketoimi on epäilyttävä (ResL 26.1 §), on ensisijainen mm. suhteessa maksujenvälitystä koskeviin sääntöihin.

⁹⁹ ResL 23 § 1 mom

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(140) Ilmoitus tehdään pääsääntöisesti sähköisesti noudattaen rahanpesuasetuksen ja rahanpesun selvittelykeskuksen tarkempia ohjeita ilmoituksen tietosisällöstä ja ilmoitusmenettelystä.¹⁰⁰ Ilmoitus pitää laatia siten, että selvittelykeskuksella on sen perusteella mahdollisuus arvioida tapahtumien kulkua ja valvottavan asiassa suorittamia toimenpiteitä. Rahanpesun selvittelykeskuksella on oikeus saada valvottavilta kaikki ilmoitukseen liittyvät tarvitsemansa tiedot.¹⁰¹ Rahanpesun selvittelykeskus voi keskeyttää liiketoimen viiden päivän ajaksi.¹⁰²

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(141) Valvottava tai sen toimihenkilö voi joutua vahingonkorvausvastuuseen ilmoituksen teosta vain, jos se ei ole noudattanut sellaista huolellisuutta, jota häneltä olosuhteet huomioon ottaen voidaan kohtuudella vaatia.¹⁰³ Ilmoituksen tekoa ei saa paljastaa asiakkaalle, josta ilmoitus on tehty, eikä muullekaan henkilölle.¹⁰⁴

Soveltamisohje

Annettu: 22.6.2010

Voimaan: 1.9.2010

(142) ResL 25 §:ssä säädetyin edellytyksin tieto ilmoituksen teosta voidaan kuitenkin antaa:

- rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (699/2004) tarkoitetulle, samaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvalla yhteisölle, joka on saanut toimiluvan ETA-valtiossa,
- rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa tarkoitetulle, samaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvalla ETA-alueen ulkopuolella sijaitsevalle toimiluvan omaavalle yhteisölle, jos yhteisöä koskevat Suomen rahanpesulakia vastaavat velvollisuudet ja sitä valvotaan näiden velvollisuuksien noudattamisessa
- ETA-valtiossa toimiluvan saaneelle luottolaitokselle, sijoituspalveluyritykselle, rahastoyhtiölle tai niiden sivukonttoreille ja maksulaitokselle, jos ne ovat osallisina sellaisessa yksittäisessä liiketoimessa, joka liittyy siihen asiakkaaseen ja liiketoimeen, jota ilmoitus koskee,
- ETA-alueen ulkopuolella sijaitsevalle toimiluvan saaneelle luottolaitokselle, sijoituspalveluyritykselle, rahastoyhtiölle tai niiden sivukonttoreille, jos tiedon vastaanottajaa koskevat rahanpesulakia vastaavat velvollisuudet ja sitä valvotaan näiden velvoitteiden noudattamisessa sekä tiedon vastaanottajaa koskee lisäksi yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaan liikkuvuudesta annettua direktiiviä 95/46/EY vastaavat henkilötietojen suojaa koskevat velvollisuudet.

Tiedon luovuttamisen yhteydessä saa antaa asiakkaan nimen, syntymäajan ja henkilötunnuksen, ulkomaisen asiakkaan kansalaisuuden sekä perusteen il-

¹⁰⁰ ResL 23 § 2 mom, ResA 2 §

¹⁰¹ ResL 23 § 3 mom

¹⁰² ResL 26 § 3 mom

¹⁰³ ResL 39 § 1 mom

¹⁰⁴ ResL 25 § 1 mom

moituksen tekemiselle. Saatuja tietoja saa käyttää vain rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen, ja ne tulee säilyttää erillään asiakastiedoista. Asiakkaalla ei ole tarkastusoikeutta näihin tietoihin.¹⁰⁵

¹⁰⁵ ResL 23 § 4 mom ja 23 § 5 mom

6

MÄÄRITELMÄT

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(1) Asiakkaalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolle valvottava tarjoaa tai joka pyytää tai käyttää valvottavan palveluita. Tavallisesti asiakas on se, jonka nimissä palvelu tai tuote on valvottavan järjestelmissä. Asiakas voi olla ns. vakituinen asiakas tai muu kuin vakituinen asiakas (satunnainen asiakas).

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(2) Asiakkaan tuntemisellä (customer due diligence, CDD) tarkoitetaan menettelytapoja, joilla valvottava varmistuu asiakkaan oikeasta henkilöllisyydestä sekä siitä, että valvottava tuntee asiakkaansa taustoja ja toimintaa niin laajasti kuin asiakassuhde edellyttää. Asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden on sisällettävä asiakkaan tunnistamisen ja tämän henkilöllisyyden todentamisen, edustajan ja tosiasiallisen edunsaajan tunnistamisen ja tarvittaessa todentamisen, tietojen hankkimisen liikesuhteen laadusta ja laajuudesta, liikesuhteen jatkuvan seurannan ja selonottovelvollisuuden toteuttamisen.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(3) Asiakkaan tunnistamisella (identification) tarkoitetaan asiakkaan ja asiakkaan puolesta toimivan henkilön henkilöllisyyden selvittämistä asiakkaan toimittamien tietojen perusteella. Tunnistaminen on yksi osa asiakkaan tuntemista.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(4) Asiakkaan henkilöllisyyden todentamisella (verification) tarkoitetaan asiakkaan henkilöllisyyden varmistamista luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä peräisin olevien asiakirjojen tai tietojen perusteella.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(5) Ensitunnistaminen on määritelty laissa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (tunnistuslaki), jonka 17 §:ssä säädetään vahvan sähköisen tunnistusvälineen hakijan tunnistamista ja henkilöllisyyden todentamista.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(6) Epäilyttävä liiketoimi on sellainen liiketoimi, joka poikkeaa kyseessä olevalla toimialalla tavanomaisesta esimerkiksi suuruuden, rakenteen, asiakkaan

koon tai toimipaikan suhteen. Valvottavan ei tarvitse tuntea rikoslain tunnusmerkistöjä eikä tietää, liittyykö liiketoimi rikokseen. Valvottavan täytyy noudataa selonotto- ja ilmoitusvelvollisuutta.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(7) Etätunnistamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa asiakas ei ole henkilökohtaisesti läsnä tunnistettaessa ja henkilöllisyyttä todennettaessa. Asiakkaan oikean henkilöllisyyden varmistaminen (tunnistamis- ja todentamismenettely) edellyttää tehostettua menettelyä ts. korostettua huolellisuutta.

Annettu 22.6.2010
Voimaan 1.9.2010

(8) Ilmoitusvelvollisuus tarkoittaa valvottavan velvollisuutta tehdä ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta keskusrikospoliisinyhteydessä toimivalle rahanpesun selvittelykeskukselle (ResL 23 ja 24§).

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(9) Kolmas osapuoli on taho, joka suorittaa asiakkaan tuntemista koskevat velvollisuudet valvottavan puolesta ResL 11 §:ssä säädetyin edellytyksin.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(10) Muu kuin vakituinen (satunnainen) asiakas on asiakas, joka käyttää valvottavan palvelua kertaluonteisesti esimerkiksi yksittäisen tilisiirron maksamiseen käteisellä tai yksittäisen merkinnän tekemiseen emissiossa.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(11) Muuhun ylimpään johtoon luetaan kuuluvaksi henkilöt, jotka hallituksen ja toimitusjohtajan lisäksi tosiasiallisesti johtavat toimintaa. Tällainen henkilö voi olla esimerkiksi valvottavan merkittävän liiketoiminta-alueen johtaja. Muuhun ylimpään johtoon kuuluvat henkilöt muodostavat yhdessä hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan kanssa valvottavan ylimmän johdon.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(12) Poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö (politically exposed person, PEP) on henkilö, joka on tai on ollut viimeisen vuoden aikana toisessa valtiossa merkittävässä julkisessa tehtävässä. Valtioneuvoston asetuksessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä (616/2008) on tarkemmin määritelty ne julkiset tehtävät, joissa toimimalla henkilöstä tulee poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö. Soveltuvien osin myös Euroopan Yhteisön tasolla olevat tehtävät voivat tehdä henkilöstä poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön. Poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsenet ja läheiset yhtiökumppanit on myös määritelty asetuksessa. Asiakassuhteen aloittaminen ja ylläpitäminen tällaisten henkilöiden kanssa edellyttää valvottavalta tehostettuja asiakkaan tuntemistoimenpiteitä.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(13) Rahanpesuun syyllistyy rikoslain (RL) 32 luvun 6 §:n mukaan se, joka ottaa vastaan, käyttää, muuntaa, luovuttaa, siirtää tai välittää rikoksella hankittua omaisuutta, rikoksen tuottamaa hyötyä tai näiden tilalle tullutta omaisuutta peittääkseen omaisuuden laittoman alkuperän tai avustaakseen rikoksen tekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset. Rahanpesuun syyllistyy myös se, joka peittää tai häivyttää rikoksella hankitun omaisuuden, rikoksen tuottaman hyödyn tai näiden tilalle tulleen omaisuuden todellisen

luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeudet taikka avustaa toista tällaisessa peittämisessä tai häivyttämisessä.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(14) Selonottovelvollisuus: Kun valvottava havaitsee poikkeavan tai epäilyttävän liiketoimen, sen tulee noudattaa ResL 9 §:n 3 momentin tarkoittamaa selonottovelvollisuutta. Se tarkoittaa mm. velvollisuutta selvittää poikkeavan ja epäilyttävän liiketoimen taustaa ja siihen sisältyvien varojen alkuperää ja käyttötarkoitusta. Jos liiketoimi tai transaktio vaikuttaa epäilyttävältä selvityksen jälkeenkin, syntyy valvottavalle velvollisuus tehdä ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(15) Terrorismin rahoittaminen on rangaistavaa RL 34 a luvun 5 §:n perusteella: Terrorismin rahoittamiseen syyllistyy se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan laissa määriteltyjä terroritekoja. Varat voivat olla joko laillisella tai rikollisella tavalla hankittuja. Terrorismin rahoittamisessa epäily ei välttämättä kohdistu varojen alkuperään vaan kohteeseen, jota varoilla rahoitetaan.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(16) Tosiasiallisella edunsaajalla (beneficial owner) tarkoitetaan luonnollista henkilöä, jonka hyväksi liiketoimi toteutetaan tai jos asiakas on oikeushenkilö, sitä luonnollista henkilöä, jonka määräysvallassa asiakas on. Rahanpesulaissa luonnollisella henkilöllä katsotaan olevan oikeushenkilössä määräysvalta, kun hänellä on enemmän kuin 25 prosenttia osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä tai oikeus nimittää tai erottaa enemmistö hallituksen jäsenistä.

Vakuutustoiminnassa tosiasiallisena edunsaajana pidetään vakuutus sopimuksen edunsaajaa.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(17) Vakituinen asiakas on pysyväisluonteinen, valvottavan palveluita toistuvasti käyttävä asiakas sekä asiakas, jolla on vähintään yksi sopimus tai sitoumus valvottavan kanssa. Vakituinen asiakassuhde voi olla myös suhde, jonka yhteydenottohetkellä oletetaan tulevan pysyväksi. Tällainen asiakassuhteen perustaminen voi olla esimerkiksi tilin avaaminen, luottosopimuksen solmiminen, rahasto-osuuden merkitseminen tai arvopaperinvälitys- tai toimeksiantosopimuksen solmiminen.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(18) Ylemmällä johdolla tarkoitetaan tässä standardissa suoraan hyväksyntää pyytävän henkilön yläpuolella olevaa johtoa.

7

KUMOTUT STANDARDIT JA OHJEET

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(1) Rahoitustarkastuksen Standardi nro 2.4 tuli voimaan 1.9.2005.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(2) Tällä standardilla kumotaan Rahoitustarkastuksen 1.9.2005 voimaan tullut standardi 2.4. Asiakkaan tunnistaminen ja tunteminen, rahanpesun, terrorismin rahoituksen sekä markkinoiden väärinkäytösten estäminen

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(3) Tällä standardilla kumotaan Vakavaraisuus ja riskienhallinta -pääjakson standardin 4.4b "Operatiivisten riskien hallinta" luku 6.9.

Annettu: 22.6.2010
Voimaan: 1.9.2010

(4) Tällä standardilla kumotaan lisäksi

- Finanssivalvonnan (Vakuutusvalvontaviraston) kotimaisille vakuutusyhtiöille, työeläkevakuutusyhtiöille, vakuutusyhdistyksille, vakuutusomistusyhteisöille, kolmannen maan vakuutusyhtiöiden sivuliikkeille ja lailla perustetuille eläkelaitoksille antaman määräys- ja ohjekokoelman dnro 2/002/2008 kohta 15.2 "Rahanpesun ja terrorismirahoituksen estäminen" ja
- Finanssivalvonnan (Vakuutusvalvontaviraston) vakuutusedustajille antaman määräys- ja ohjekokoelman dnro 8/002/2007 kohta 13 "Ohje rahanpesun ja terrorismirahoituksen estämiseksi".

8

STANDARDIN MUUTOSHISTORIA

Annettu: 23.8.2010
Voimaan: 1.9.2010

(1) Standardia on tarkistettu 23.8.2010 seuraavasti:

- 1. Soveltaminen:
 - kappale (1);
 - siirretty maksulaitoslain 7 §:ssä tarkoitettut henkilöt luettelon kohtaan 11 ja
 - lisätty ulkomaisten maksulaitosten Suomessa sijaitsevat sivuliikkeet kohtaan 12,
 - kappale (2); korjattu vastaavalla tavalla
- 5.9. Selonotto- ja ilmoitusvelvollisuuden noudattaminen:
 - oikaistu kappaleita (132), (140) ja (141)

Annettu: 10.6.2013
Voimaan: 1.7.2013

(2) Standardia on muutettu 10.6.2013 seuraavasti:

- kumottu luku 6 Epäilyttävien arvopaperikauppojen ja muiden liiketoimien ilmoitusvelvollisuus

Annettu xx.xx.2015
Voimaan xx.xx.2015

(3) Standardia on muutettu xx.xx.2015 seuraavasti:

- 1. Soveltaminen:
 - kappale (1);
 - lisätty maksulaitoslain 7 ja 7a §:ssä tarkoitettut henkilöt luetteloon kohtaan 12
 - lisätty vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain tarkoittamat vaihtoehtorahastojen hoitajat, säilytysyhteisöt ja erityiset säilytysyhteisöt kohtaan 4 ja
 - lisätty vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain tarkoittamat ETA-vaihtoehtorahastojen hoitajat kohtaan 13
 - kappale (2);
 - korjattu kappaleen 1 mukaisella tavalla
 - lisätty vakuutusyhtiöt sitovia määräyksiä noudattaviin tahoihin vakuutusyhtiölain 6 luvun 21 §:n 4 kohdan mukaisesti
- 4. Normiperusta:
 - 4.2 Suomen lainsäädäntö, kappale (2);
 - lisätty Valtioneuvoston asetus eräisiin rahoitusso-
pimuksiin liittyvästä yksinkertaistetusta asiakkaan

- tuntemismenettelystä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä ja selvittämisessä (1204/2011)
- poistettu vanha pykälä (VYL 6 luku 10 § 3 kohta), jonka nojalla Finanssivalvonnalla oli määräyksenantovaltuus vakuutusyhtiöiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä (mm. asiakkaan tuntemiseen liittyvästä riskienhallinnasta)
 - lisätty VYL 6 luku 13 § Asiakkaiden tunteminen
 - lisätty TVYL 1 luku 1 § 3 momentti
 - lisätty laki vaihtoehtorahastojen hoitajista (162/2014) 12 luku 8 §
 - lisätty valtiovarainministeriön vaihtoehtorahastojen hoitajien sekä erityisen säilytysyhteisön toimilupahakemukseen liitettävistä selvityksistä (VMA 227/2014) 13 §
- 4.3 Finanssivalvonnan sääntely, kappale 3;
 - lisätty VYL 6 luku 21 § kohta 4, Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuudet
 - lisätty TVYL 1 luku 1 § 3 momentti
 - lisätty vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain 12 luku 10 § Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuudet
 - 5. Asiakkaan tunteminen
 - 5.6 Yksinkertaistettu asiakkaan tunteminen
 - lisätty kappale (102) yksinkertaistetusta asiakkaantuntemismenettelystä Valtioneuvoston asetuksen 1204/2011 mukaan

9

LISÄTIEDOT

Standardista vastaavan henkilön yhteystiedot ovat Finanssivalvonnan Internet-sivuston [Standardien vastuuhenkilöt](#) -luettelossa. Lisätietoja antaa myös:

- Riskienvalvonta, Operatiiviset riskit